

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi
Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education

2025, 26(1), 33-48

ARAŞTIRMA MAKALESİ | RESEARCH ARTICLE

Gönderim Tarihi | Received Date: 10.08.23

Kabul Tarihi | Accepted Date: 29.07.24

Erken Görünüm | Online First: 08.08.24

Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Perspektifinden Meslek Tercih Nedenlerinin İncelenmesi

[Türkçe okumak için tıklayınız](#)

The Career Choice Reasons of Special Education Teacher Candidates

[Click here to read in English](#)

Murat Hikmet Açıkgöz

Kürşat Öğülmüş

Sezgin Vuran

Etik Onay | Ethical Approve

Bu araştırma Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulu 24.12.2021 tarihli ve 64945 sayılı etik kurulu onayı ile gerçekleştirilmiştir.

This research was carried out with the approval of Kırıkkale University Social and Human Sciences Research Ethics Committee dated 24.12.2021 and numbered 64945.

Yazarların Katkı Düzeyleri | Authors' Contributions

Çalışma konusunun belirlenmesi ve araştırma deseni kısmına Kürşat Öğülmüş ve Sezgin Vuran katkı sağlamıştır. Veri toplama aracı hazırlama ve veri toplama sürecinde bütün araştırmacılar eşit görev almıştır. Verilerin analizi ve çalışmanın raporlanması aşaması ise Murat Hikmet Açıkgöz ve Kürşat Öğülmüş tarafından gerçekleştirilmiştir. Raporun son okuması ise Sezgin Vuran tarafından gerçekleştirilmiştir. The determination of the research topic and research design was contributed by Kürşat Öğülmüş and Sezgin Vuran. All researchers equally participated in preparing the data collection instrument and the data collection process. The analysis of the data and the reporting of the study were conducted by Murat Hikmet Açıkgöz and Kürşat Öğülmüş. The final reading of the report was made by Sezgin Vuran.

Çıkar Çatışması Beyanı | Conflict of Interest

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

The authors declared no conflict of interest.

Dergimizde yayınlanan çalışmaların telif hakları dergimizde olup CC-BY-NC-ND lisansı ile Açık Erişim olarak yayınlanmaktadır.

The copyrights of the studies published in our journal belong to our journal and are published as Open Access with the CC-BY-NC-ND license.

Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Perspektifinden Meslek Tercih Nedenlerinin İncelenmesi

Murat Hikmet Açıkgoz

Kürşat Ögülmüş

Sezgin Vuran

Öz

Giriş: Özel eğitim öğretmenliği, son yıllarda sıklıkla tercih edilen popüler bir meslek haline gelmiştir. Bu mesleğin neden tercih edildiği ise önemli bir merak konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmanın amacı, özel eğitim bölümüne yerleşen öğretmen adaylarının meslek tercih nedenlerinin görüşlere dayalı olarak incelenmesidir.

Yöntem: Bu çalışmada nitel araştırma modellerinden olgubilim (fenomenoloji) modeli kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını Karadeniz ve İç Anadolu bölgelerinde bulunan dört farklı üniversitede öğrenim gören 182 özel eğitim öğretmenliği lisans programı birinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından oluşturulan veri toplama formu aracılığıyla çevrimiçi olarak toplanmıştır. Elde edilen veriler, MAXQDA programı ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin özel eğitim bölümünü özgeci nedenlerden dolayı tercih ettiği, bölüme karşı olumlu duygular hissettikleri ve mesleklerine ilişkin ileriye dönük çoğunlukla kişisel hedefler belirledikleri görülmüştür. Öğrencilerin çoğu, bölümü tercih etmeden önce araştırma yapmış ve özel eğitim alanıyla ilişkili kişilerden bilgi almıştır. Öğrencilerin bölümü tercih etmelerinde etkili olan kişilerin çoğunlukla aile üyeleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak, öğrencilerin çoğu, özel eğitim öğretmenliğini kişiliklerine uygun gördüklerini ifade etmişlerdir.

Tartışma: Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, özel eğitim öğretmenliğinin en çok özgeci nedenlerden dolayı tercih edildiği ve tercihlerin çoğunlukla araştırılarak ve bilinçli bir şekilde yapıldığı görülmektedir. Bu durumun öğrencilerin ileriki mesleki başarıları açısından önemli ve umut vaat edici olduğu düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: Özel eğitim, özel eğitim öğretmenliği, öğretmen yetiştirme, öğretmen adayları, meslek tercihi.

Atıf için: Açıkgoz, M. H., Ögülmüş, K., & Vuran, S. (2025). Özel eğitim öğretmen adaylarının perspektifinden meslek tercih nedenlerinin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 26(1), 33-48. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdersisi.1340759>

¹**Sorumlu Yazar:** Arş. Gör., Kırıkkale Üniversitesi, E-posta: murathikmetacikgoz@kku.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-7315-907X>

²Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, E-posta: kursatogulmus@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-7551-6894>

³Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, E-posta: svuran@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-7658-1102>

Giriş

Eğitim bağımsız bir yaşam için bireylerin gereksinim duyduğu bilgi, beceri ve davranışların kazandırılmasını sağlayan bir süreçtir. Bu süreç belirli amaçlar doğrultusunda önceden planlanarak gerçekleştirilmektedir (Şimşek, 2020). Eğitim süreci kapsamında oluşturulan amaçlar, genel bir nitelik taşımakla birlikte bazı bireyler için daha farklı ve daha bireysel bir nitelikte hazırlanabilmektedir. Bu gruplardan biri özel gereksinimli bireylerdir. Özel gereksinimli bireyler özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde “Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren birey” olarak tanımlanmaktadır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği [ÖEHY], 2018). Bu bireyler sahip oldukları farklılıklar nedeniyle düşünme, akıl yürütme, iletişim kurma, işitme, görme, sosyalleşme ve hareket etme gibi konularda güçlükler yaşamaktadır (Hallahan vd., 2014). Yaşanan güçlükler eğitim sürecini doğrudan etkilemekte ve özel gereksinimli bireylerin öğrenme ihtiyaçlarının farklılaşmasına neden olmaktadır. Farklı öğrenme özelliklerine sahip olmaları, programların, ortamların ve materyallerin bu özelliklere cevap verebilecek şekilde düzenlenmesini ve bu düzenlemeleri yapabilecek nitelikte yetişmiş personelin çalışmasını gerektirmektedir (Heward vd., 2016). Bahsedilen tüm bu düzenlemelerin yapılabilmesi ancak özel eğitim hizmetleri ile mümkündür. Türkiye’de özel gereksinimli bireylerin eğitsel gereksinimleri MEB’e bağlı resmi ve özel kurumlarda özel eğitim öğretmenleri tarafından karşılanmaktadır (ÖEHY, 2018; Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliği [ÖEKY], 2012)

Özel Eğitim Öğretmenliği

Özel eğitim, özel gereksinimli bireylerin eğitsel ve sosyal gereksinimlerinin karşılanması amacıyla tasarlanmış eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitim olarak tanımlanmaktadır (ÖEHY, 2018). Özel eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde aktif olarak görev alan personel gruplarından birisi özel eğitim öğretmenleridir (ÖEHY, 2018; ÖEKY, 2012). Özel eğitim öğretmenleri duygu ya da davranış problemleri, görme yetersizliği, işitme yetersizliği, zihin yetersizliği, ağır düzeyde yetersizlik ve erken çocuklukta özel eğitim gibi kritik alanlarda uzmanlaşmış kişilerdir (Turnbull vd., 2013).

Öğretmen yetiştirme süreci Türkiye’de uzun yıllar boyunca MEB sorumluluğunda yürütülmüş, daha sonra 1982 yılından itibaren Yükseköğretim Kurumu’na (YÖK) devredilmiştir (Akdemir, 2013; Karşlı & Güven, 2011). Öğretmen yetiştirme sürecinin YÖK’e devredilmesiyle birlikte özel eğitim öğretmeni yetiştirilmesine yönelik ilk lisans programı 80’li yıllarda sırasıyla Anadolu Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi tarafından başlatılmıştır. Bu tarihlerden bu yana özel eğitim öğretmeni yetiştiren öğretmenlik programlarının artış gösterdiği görülmektedir (Çitil, 2017). Özel eğitim öğretmenlerinin yetiştirilmesini sağlayan lisans programları ilk olarak Anadolu Üniversitesi’nde 1990 yılına kadar “Özel Eğitim Öğretmenliği Programı” olarak yürütülmüştür. Anadolu Üniversitesi ve diğer tüm üniversitelerde 90’lı yılların başından 2016 yılına kadar genel olarak zihnin engelliler öğretmenliği, işitme engelliler öğretmenliği, görme engelliler öğretmenliği ve üstün zekalılar öğretmenliği olarak ayrı programlar şeklinde düzenlenmiştir. 2016 yılında YÖK tarafından yapılan düzenlemeyle birlikte ise özel gereksinime dayalı ayrı yürütülen programların özel eğitim öğretmenliği lisans programı olarak tek bir çatı altında toplandığı görülmektedir. Güncellenen lisans programı, tek bir programda zihin yetersizliği, otizm spektrum bozukluğu (OSB), işitme yetersizliği, çoklu yetersizlik, görme yetersizliği, özel öğrenme güçlüğü ve özel yetenek gibi oldukça çeşitli özel gereksinim alanlarında eğitim fırsatı sunmaktadır. Bu programdan mezun olan özel eğitim öğretmenleri, özel eğitim sınıfları, rehberlik ve araştırma merkezleri, destek eğitim odaları, hastane ortamı, ev ortamı ve özel özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri gibi çeşitli özel eğitim ortamlarında görev alabilmektedir (ÖEHY, 2018; ÖEKY, 2012). Başka bir ifadeyle özel eğitim öğretmenleri özel gereksinimli bireylerin eğitim gördüğü tüm ortamlarda görev alabilmektedir.

Özel gereksinimli bireylerin eğitim gördüğü ortamlara göre raporlanan güncel veriler, örgün eğitim kurumlarında eğitim gören öğrencilerin 472 binini özel gereksinimli bireylerin oluşturduğunu göstermektedir. Bu öğrencilerin 357 bini kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları kapsamında eğitim görmekte yaklaşık 115 bini ise özel eğitim sınıflarında eğitim görmektedir (MEB, 2022a). MEB tarafından yayınlanan son yıllardaki verilere (MEB, 2020; 2021a; 2022a) göre eğitim ortamlarına yerleştirilen özel gereksinimli öğrencilerin sayısının her geçen yıl artış göstermektedir. Sayılardaki artışın, bu alandaki yetişmiş personele olan ihtiyacın da artmasına neden olduğu ifade edilmektedir (Boe, 2006; Peterson & Showalter, 2010). ÖEHY’ye göre özel eğitim sınıflarının sınıf mevcudu okul öncesinde en fazla beş; ilköğretimde en fazla 10; ortaöğretimde ise en fazla 15 olabilmektedir. OSB olan öğrenciler için ise bu sayı tüm kademelerde en fazla dördür. Bunun yanı sıra bu sınıfların tümünde iki özel eğitim öğretmeni görev almaktadır. Genel eğitim sınıflarına göre daha az öğrencisi olan sınıflarda iki öğretmenin görev alması bu alandaki yetişmiş personele olan ihtiyacı arttıran diğer bir etmen olarak ifade edilebilir.

Özel eğitim alanı son yıllarda popülerliği artan bir alan olarak öne çıkmaktadır (Çitil vd., 2018; Neeraj vd., 2020). Bunun nedenlerinden birisinin son atamalarda özel eğitim öğretmenlerine ayrılan kontenjanlar ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. MEB tarafından son yıllarda gerçekleştirilen öğretmen atamalarında yer alan kontenjanlar, branş bazlı incelendiğinde özel eğitim öğretmenlerine diğer branşlara kıyasla oldukça yüksek kontenjanlar ayrıldığı göze çarpmaktadır. MEB tarafından yapılan atamalar ile 2023'te 2306 (MEB, 2023), 2022'de 875 (MEB, 2022b) ve 2021 yılında 3849 (MEB, 2021b; MEB, 2021c) olmak üzere toplamda 7030 öğretmen özel eğitim sınıflarına atanmıştır. Özel eğitim öğretmenliği bu sayı ile branş bazında en çok ataması yapılan üçüncü öğretmenlik grubu olmuştur. Atamalarda branşlara verilen kontenjanların ihtiyaca göre belirlendiği (Özyürek, 2008) düşünüldüğünde bu veriler, Türkiye'de özel eğitim öğretmenlerine yönelik ihtiyacın ne kadar fazla olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Özel eğitim öğretmenlerine olan ihtiyaç bu alandaki öğretmen yetiştirme programlarının sayısını da etkilemektedir (Bremer, 2012). Özel eğitim öğretmeni yetiştiren lisans programı sayısının devlet üniversitelerinde 41'i, vakıf üniversitelerinde ise 11'i bulunduğu görülmektedir (YÖK, 2023). Nitekim özel eğitim öğretmenliğinin son yıllarda tercih edilme sıklığı artan bölümler arasında olduğu görülmektedir. YÖK Atlas verileri incelendiğinde devlet üniversiteleri ve tam burslu vakıf üniversitelerinin özel eğitim öğretmenliği programlarını tercih eden öğrenci sayısının 2021 yılında toplamda 81 bin, 2022 yılında 93 bin ve 2023 yılında ise 106 bin olduğu görülmektedir (YÖK, 2023). Ek olarak Türkiye İstatistik Kurumu (2022) tarafından yayınlanan güncel rapora göre en yüksek istihdam oranına (%96) sahip lisans bölümü özel eğitim öğretmenliği olmuştur. Tüm bunlar birlikte değerlendirildiğinde, özel gereksinimli öğrencilerin sayılarındaki artış, okullardaki özel eğitim öğretmenine duyulan ihtiyaç ve istihdam oranının çok yüksek olması gibi etmenlerin özel eğitim öğretmenliğinin sıklıkla tercih edilen bir meslek haline gelmesinde etkili olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle popülerliği artan ve sıklıkla tercih edilen bu bölümün, tercih edilme nedenlerinin neler olduğunu, öğrencilerin meslek tercihlerini hangi motivasyonla gerçekleştirdiklerini ve kimden ya da hangi faktörlerden etkilendiklerini ortaya koymak önem kazanmaktadır. Öğretmenlerin meslek seçme nedenlerinin anlaşılması, yeni öğretmenlerin istihdam edilmesi, mesleki devamlılık ve öğrencilerine sağladıkları öğrenme deneyimleri açısından önemli görülmektedir (Watt vd., 2013).

Mesleki Tercih Süreci

Mesleki tercih süreci oldukça karmaşık bir süreçtir (Boyle vd., 2014). Bireylerin kendileri için doğru mesleği seçmeleri ileriki mesleki yaşamlarını önemli düzeyde etkilemektedir (Buyukgoze-Kavas vd., 2015). Mesleki tercih süreci karmaşık yapısı nedeniyle farklı faktörlerden etkilenmektedir (Halperin & Mashiach-Eizenberg, 2014; Yusran vd., 2021). Bu faktörlerin sosyo-ekonomik düzey, eğitim düzeyi, kültürel geçmiş ve aile etkisi gibi yaşamla yakından ilişkili olan çeşitli faktörler olduğu bilinmektedir (Mohd-Rasdi & Ahrari, 2020; Santos vd., 2013). Özellikle üniversite tercihi yapacak olan öğrenciler meslek seçim sürecinde sosyal medya, akranlar, sağlık problemleri, düşük gelir durumu, gelir beklentisi, iş fırsatları, mesleğin sosyal kabulü, popüler olma ve iş tatmini gibi faktörlerden sıklıkla etkilenmektedir (Kabak & Dağdeviren, 2014; Misran vd., 2012). Fizer'a (2013) göre üniversite öğrencilerinin meslek seçimlerini etkileyen faktörler arasında çocukluk hayalleri, kültür, kişilik özellikleri, önceki deneyimler, cinsiyet, ilgi, yaşamda üstlenilen rol, sahip olunan beceriler/yetenekler ve sosyo-ekonomik durum yer almaktadır. Mesleki tercih sürecini etkileyen bu faktörleri sosyal ve psikolojik olarak ikiye ayırmak mümkündür. Sosyal faktörler daha çok ebeveyn, aile üyeleri ve yakın çevre ile olan ilişkileri içermekte; psikolojik faktörler ise bireysel algılar, inançlar, tutumlar, fikirler ve kişisel mizaç özelliklerini kapsamaktadır (Ahmed vd., 2017).

Meslek tercih süreci ile ilgili yapılan çalışmalarda, peyzaj mimarlığı ve süs bitkileri (Ardahanlıoğlu vd., 2018), hemşirelik (Halperin & Mashiach-Eizenberg, 2014), gastronomi ve mutfak sanatları (İçigen & Geçgin, 2021), diyetisyenlik (Lordly & Dubé, 2012), İşletme (Marinas vd., 2016) ve diş hekimliği (Santos vd., 2013) gibi farklı meslek grupları ele alınmıştır. Çalışmalar kapsamında ele alınan bu meslek gruplarından birisi de öğretmenliktir. Farklı branştaki öğretmen ve öğretmen adaylarının mesleki tercihlerini ele alan çalışmalarda (Bergmark vd., 2018; Çermik vd., 2010; Fish & Stephens, 2010; Kılıç, 2022; Low vd., 2011; Neeraj vd., 2020; Thomson vd., 2012) öğretmenlik mesleğinin tercih edilme nedenlerinin içsel faktörler, dışsal faktörler ve özgeci faktörler olarak gruplandırıldığı görülmektedir. İçsel faktörler, öğretme tutkusu, öğretmenin kişisel anlamı gibi daha çok kişisel doyumu içeren faktörleri temsil etmektedir (Bergmark vd., 2018; Ryan & Deci, 2000). Dışsal faktörler sosyal statü, maaş, çalışma koşulları gibi işin doğasında var olan yönleri içermektedir (Bergmark vd., 2018). Özgeci faktörler ise toplumun refahını artırma ile ilişkilendirilmekte (Tomsik, 2016) ve geleceği şekillendirme, bilgi ve fikirleri paylaşma, çocukların gelişimine katkıda bulunma ve okullarda reform yapma gibi istekleri içermektedir (Yong, 1995). Diğer branşlarda olduğu gibi özel eğitim öğretmenleri de mesleklerini tercih ederken bu faktörlerden sıklıkla etkilenmektedir. Fish ve Stephens (2010), yaptıkları çalışmada özel eğitim öğretmenlerinin en fazla yardıma ihtiyacı olan bireylere yardım etme arzusu nedeniyle bu mesleği seçtiklerini ortaya koymuştur.

Neeraj ve diğerleri (2020) ise gerçekleştirdikleri çalışmada, öğrencilerin en çok, özel eğitim öğretmenliğini insancıl yönü yüksek bir meslek olarak görmeleri nedeniyle tercih ettiklerini, ikinci olarak ise yüksek istihdam olanakları ve gelir beklentileri gibi nedenlerden dolayı tercih ettiklerini belirtmiştir.

Mesleki tercih sürecini etkileyen faktörler bireylerin ileriki mesleki yaşamını etkilemektedir. Yapılan çalışmalar meslek tercih nedenlerinin iş doyumunu, iş memnuniyetini ve çalışma verimliliğini etkileyen faktörler arasında olduğunu göstermektedir (Earl & Bright, 2007; Larkin vd., 2007; Salleh vd., 2020; Vila vd., 2007). Öğretmenlerin mesleklerini bilinçli bir şekilde seçmeleri mesleki uyum düzeylerini arttıracak bu durumda mesleki doyumlarının ve başarılarının artmasını sağlayacaktır (Karatepe & Olugbade, 2017; Zhu vd., 2019). Öğretmen yetiştirme sürecinde mesleğin tercih edilme nedenleri hakkında bilgi sahibi olunmasının nitelikli öğretmenler yetiştirilmesine önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir. Buna karşın ulusal alanyazında özel eğitim öğretmenlerinin ya da öğretmen adaylarının meslek tercih nedenlerini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla özel eğitim öğretmenliği lisans öğrencilerinin mesleki tercih nedenleri, ileriki meslek hedefleri, bilinçli bir seçim yapıp yapmadıkları, mesleklerini kişisel özelliklerine uygun görüp görmedikleri gibi etkenlerin araştırılmasının önemli bir gereksinim durumu olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın genel amacı özel eğitim öğretmenliği öğretmen adaylarının bu bölümü neden tercih ettiklerinin belirlenmesidir. Bunun yanında meslek tercih nedenlerinin daha iyi anlaşılabilmesi için bu bölüme ilişkin neler hissettikleri, ileriki mesleki hedefleri, bölüme ilişkin bilgi kaynakları ve tercih ettikleri mesleğin kişiliklerine uygunluğu konularında da incelemeler yapılmıştır. Araştırma soruları şu şekildedir:

1. Özel eğitim öğretmenliği bölümü öğrencilerinin mesleklerini tercih etme nedenleri nelerdir?
2. Özel eğitim öğretmenliği bölümü öğrencilerinin bölümlerine ilişkin hissettikleri nelerdir?
3. Özel eğitim öğretmenliği bölümü öğrencilerinin ileriye dönük olarak mesleki hedefleri nelerdir?
4. Özel eğitim öğretmenliği bölümü öğrencilerinin mesleklerini tercih etmeden önce bölüm hakkında bilgi edindikleri kaynaklar nelerdir?
5. Özel eğitim öğretmenliği bölümü öğrencilerinin mesleklerini tercih etmelerinde etkili olan kişiler kimlerdir?
6. Özel eğitim öğretmenliği bölümü öğrencilerinin tercih ettikleri mesleğin kişiliklerine uygunluğuna ilişkin görüşleri nelerdir?
7. Özel eğitim öğretmenliği bölümü öğrencilerinin tercih ettikleri bölüme ilişkin üniversite öğrenci adaylarına tavsiyeleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma modellerinden olgubilim (fenomenoloji) modeli kullanılmıştır. Olgubilim araştırmalarında temel amaç bir olguya yönelik bireysel deneyimlerin incelenmesidir (Creswell & Poth, 2018). Bu tür çalışmalarda veriler araştırılan olguya ilişkin deneyimleri olan ve deneyimlerini yansıtabilen birey ya da gruplardan elde edilmektedir (Büyüköztürk vd., 2018). Bu araştırma Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulu 24.12.2021 tarihli ve 64945 sayılı etik kurulu onayı ile gerçekleştirilmiştir.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını Karadeniz ve İç Anadolu bölgelerinde yer alan, 80'li ve 90'lı yıllarda kurulmuş dört farklı devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan toplamda 182 özel eğitim öğretmenliği lisans programı birinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcılara amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi ile bölüm başkanları aracılığıyla ulaşılmıştır. Katılımcıların dahil edilme ölçütleri, a) Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılan merkezi sınav puanı ile özel eğitim öğretmenliği lisans programına yerleşmiş olmak ve b) ilgili lisans programının birinci sınıfında öğrenim görmek olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda ölçütü karşılayan öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir. Veri toplama formunu toplam 192 öğrenci doldurmuş olup üç formun aynı öğrenci tarafından doldurulduğu tespit edilmiş ve bu üç form aynı cevapları içerdiği için bir katılımcı yanıtı olarak değerlendirilmiştir. Sekiz öğrencinin ise formdaki soruları eksik yanıtladığı belirlenmiş ve analizden çıkarılmıştır. Araştırmaya dahil edilen öğrencilere ilişkin demografik bilgiler incelendiğinde, öğrencilerin %64.8'sinin kadın ($f = 118$), %35.2'sinin erkek ($f = 64$) olduğu görülmektedir. Katılımcılar arasında ikinci lisans programına yerleşen öğrenciler ise %24.7'lik bir kısmı ($f = 45$) oluşturmaktadır. Ayrıca katılımcıların %5.5'i ($f = 10$) daha önce özel eğitim alanında çalışmış kişilerdir ve %17.6'lık bir kesim (f

= 32) ise daha önce özel eğitime ilişkin seminer, konferans ve eğitim gibi etkinliklere katılmıştır. Ek olarak araştırmaya dahil edilen katılımcıların %68.6'sının ($f = 125$) yakın çevresinde ya da akrabalarında özel gereksinimli bireyler bulunduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında kullanılan çevrimiçi formun soruları, alanyazındaki kaynaklardan yararlanılarak hazırlanmıştır. Form için hazırlanan sorular, görünüş ve kapsam geçerliliğinin sağlanması amacıyla doktora derecesine sahip beş farklı uzmana gönderilmiştir. Uzmanlardan ikisi soruları uygun görmüş, biri formda yer alan dokuz sorudan ikisinin çıkarılmasını önermiş, diğer ikisi ise beş soruda değişikliklerin yapılmasına ilişkin önerilerde bulunmuştur. Uzmanlardan gelen öneriler doğrultusunda dokuz sorudan ikisi çıkarılmış ve kalan sorular düzenlenerek veri toplama hazırlanmış hale getirilmiştir. Formun son halinde katılımcıların mesleği tercih etme nedenlerini belirlemeye yönelik yedi soru, tanımlayıcı (cinsiyet, daha önce özel eğitim alanında çalışma durumu gibi) özelliklerine ilişkin ise beş soru yer almaktadır. Meslek tercihlerine yönelik oluşturulan sorulardan bazıları şu şekildedir:

1. Özel eğitim öğretmenliği programını tercih etme sebep/sebepleriniz nelerdir? Açıklayınız.
2. Okuduğunuz bu bölüme yönelik hissettiklerinizden söz edecek olsanız, neler söylersiniz? Yazar mısınız?
3. Bu bölümü seçmeden önce bölümle ilgili ne tür araştırmalar yaptınız? Bu araştırma da kaynaklarınız neler ya da kimler oldu?
4. Özel eğitim öğretmenliğinin sizin kişilik özelliklerinize uygunluğu konusunda ne düşünüyorsunuz? Bize bu konuda neler yazabilirsiniz?

Verilerin toplanabilmesi amacıyla öncelikle özel eğitim lisans programı olan ve aktif olarak öğrenci alan eğitim fakülteleri belirlenmiştir. Belirlenen fakültelerin özel eğitim bölümlerinde görev yapan bölüm başkanlarıyla iletişime geçilerek dahil etme ölçütlerine uygun olan öğrenci gruplarına veri toplama formu iletilmiştir. Form ilgili özel eğitim bölüm başkanları tarafından Whatsapp ve ders yönetim sistemi gibi platformlar aracılığıyla çevrimiçi olarak iletilmiştir. Formun doldurulması gönüllülük esasına dayalı olarak ilgili özel eğitim bölümü öğrencileri tarafından sağlanmıştır. Öğrencilerden formu kendi belirledikleri ortam ve zamanda çevrimiçi olarak yanıtlamaları istenilmiştir. Öğrencilere formu doldurmaları karşılığında herhangi bir ek not ya da ödüllendirme sistemi sunulmamıştır.

Veri Analizi ve Güvenirlik

Verilerin toplanmasıyla elde edilen veriler öncelikle excel formatına dönüştürülmüş ardından MAXQDA nitel analiz programına aktarılmıştır. Veriler MAXQDA analiz programı aracılığıyla içerik analizi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi belirli kurallara dayalı kodlamalarla, bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük tema kategorileri ile özetlendiği sistematik ve yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2018). İçerik analizi sonucunda katılımcılara iletilen her bir soru için ayrı bir tablo oluşturulmuştur. Analiz sonucunda temalar ve kodlar elde edilmiştir. Analiz sırasında katılımcılara kod isimler (ör. K2, K24 gibi) verilmiştir. Yapılan analizin güvenilirliğinin belirlenmesi için Miles ve Huberman'a (1994) ait uyuşum yüzdesi formülü (Güvenirlik = Görüş birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100) kullanılmıştır. Hesaplamalar sonucunda uyuşum yüzdesinin %92.3 olduğu belirlenmiştir.

Bulgular

Özel eğitim öğretmenliği öğretmen adaylarının meslek seçim nedenlerinin incelenmesi amacıyla yapılan içerik analizi sonucunda elde edilen tema ve kodlar izleyen kısımda tablolar halinde sunulmuştur. Ek olarak elde edilen kodlara yönelik katılımcıların bireysel ifadelerine de yer verilmiştir.

Tablo 1'de yer alan temalar incelendiğinde öğrencilerin meslek tercih etme nedenlerine ilişkin en yüksek temanın "özgeci nedenler (%52.7)" olduğu bu temayı "dışsal nedenler (%37.9)" ve "içsel nedenler (%34.1)"in takip ettiği görülmektedir. Temalara dahil edilen kodlar incelendiğinde ise özgeci nedenler temasında en yoğun kodlanan maddenin "özel gereksinimli bireylere karşı duyarlı olmak ($f = 85$)" olduğu, dışsal nedenler temasında "atanmanın kolay olması ($f = 64$)" olduğu, içsel nedenler temasında ise "mesleği kişiliğine uygun olarak görmek ($f = 32$)" ve "özel eğitime ilgili olmak ($f = 30$)" olduğu görülmektedir.

Tablo 1

Özel Eğitim Öğretmenliği Programını Tercih Etme Nedenlerine İlişkin Tema ve Kodlar

Tema	Kodlar	f	%
Özgeci nedenler	Özel gereksinimli bireylere karşı duyarlı olmak (f = 85)	96	52.7
	Özel gereksinimi olan yakına sahip olmak (f = 7)		
	Özel eğitimin kalitesini arttırmak (f = 4)		
Dışsal nedenler	Atanmanın kolay olması (f = 64)	69	37.9
	Yerleştirme puanının bu bölüm için yeterli olması (f = 2)		
	Öğretmenlikte alan değişikliği yapmak (f = 1)		
	Akademik kariyer yapmak (f = 1)		
İçsel nedenler	Bir önceki lisans alanıyla özel eğitimi birleştirmek (f = 1)	62	34.1
	Mesleği kişiliğine uygun olarak görmek (f = 32)		
	Özel eğitime ilgi duymak (f = 30)		

Bölüm tercihlerine ilişkin öğrencilerden K123 “Özel eğitim öğretmenliğini tercih ettim çünkü özel çocukların hayatına dokunmak, onların saf ve masum kalplerinde kocaman bir yere sahip olmak istedim. Ayrıca özel çocuklara sahip ailelerin yanında olmak ve onlara yol göstermek istedim. Çok düşündüm ve yapabileceğime karar verdim.” ifadelerini, K106 “Özel eğitime karşı bir merak ve sürekli özel eğitime karşı bir şeyleri araştırma konusunu sevdiğimden dolayı bu bölümdeyim ayrıca özel gereksinimli bireylere bir şeyler öğretebilmek onları hayata hazırlayabilmek için bu bölümü istedim.” ifadelerini, K40 “Atanması kolay diye bu bölümü seçtim.” ifadelerini, K113 “Bu mesleği en iyi şekilde yapabileceğimi düşünüyorum ve de iş ve maddi olanaklarının çok iyi olmasından dolayı seçtim.” ifadelerini ve K76 “Mahallemizde zihin yetersizliği bulunan bir kız çocuğunun gelişim dönemine bizzat tanıklık etmişim ve bu beni cidden çok etkiledi ve bu mesleğe yönelme kararı aldım.” ifadelerini kullanmıştır.

Tablo 2’de yer alan temalar incelendiğinde öğrencilerin özel eğitim öğretmenliği bölümüne yönelik hissettiklerine ilişkin en yüksek temanın “olumlu duygular (%95.1)” olduğu bu temayı “olumsuz duygular (%4.3)” temasının takip ettiği görülmektedir. Temalara dahil edilen kodlar incelendiğinde olumlu duygular temasında en yoğun kodlanan maddelerin “mutluluk (f = 57)”, “bölüme karşı sevgi (f = 31)”, “mesleği sabır gerektirdiğini hissetmek (f = 26)” ve “maneviyat (f = 21)” maddeleri olduğu, olumsuz duygular temasında ise “tedirgin (f = 5)” ve “umutsuz (f = 2)” maddelerin olduğu görülmektedir.

Tablo 2

Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümüne Yönelik Hissedilenlere İlişkin Tema ve Kodlar

Tema	Kodlar	f	%
Olumlu duygular	Mutluluk (f = 57)	173	95.1
	Bölüme karşı sevgi (f = 31)		
	Mesleği sabır gerektirdiğini hissetmek (f = 26)		
	Maneviyat (f = 21)		
	İstek (f = 13)		
	Kendiyle gurur duymak (f = 10)		
	Yüksek motivasyon (f = 6)		
	Umutlu (f = 6)		
Olumsuz duygular	Aidiyet (f = 3)	8	4.3
	Tedirgin (f = 5)		
	Umutsuz (f = 2)		
	Üzüntülü (f = 1)		

Özel eğitim öğretmenliği bölümüne yönelik hissettiklerine ilişkin öğrencilerden K10 “Kendimi geliştirip ilerleyeceğim ve insanlara dokunabileceğim bir bölüm ve hayal ettiğim yerde olmaktan mutluyum.” ifadelerini, K121 “Okuduğum bölüm çokça sabır isteyen bir bölüm ve bu özelliğin bende olduğunu düşünüyorum, bölümün öğrencisi olduğum için çok mutlu ve gururluyum.” ifadelerini, K90 “İnsanın ruhuna ve insani yönüne dokunan bir bölüm.” ifadelerini ve K92 “Hassas bir bölüm olduğu için bazen tedirgin hissediyorum.” ifadelerini kullanmıştır.

Tablo 3

Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Mesleklerine Yönelik Hedeflerine İlişkin Tema ve Kodlar

Tema	Kodlar	f	%
Kişisel hedefler	Akademik kariyer yapmak (f = 61)	182	100
	Başarılı ve donanımlı bir özel eğitim öğretmeni olmak (f = 32)		
	Alanda kendini geliştirmek (f = 29)		
	Özel eğitim öğretmeni olarak sahada çalışmak (f = 29)		
	Meslekte ismini duyuran bir özel eğitim öğretmeni olmak (f = 16)		
Sosyal hedefler	Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi açmak (f = 15)	41	22.5
	İyi ve faydalı bir özel eğitim öğretmeni olmak (f = 32)		
	Özel eğitimde özgün projeler üretmek (f = 4)		
	Özel gereksinimli çocuğu olan ailelere destek olmak (f = 3)		
Ekonomik hedefler	Özel eğitimle ilgili dernek, vakıf vb. kurumların öncüsü olmak (f = 2)	29	15.9
	Atanmak (f = 29)		
Hedefin olmaması	Belirli bir hedefi yok (f = 7)	7	3.8

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin mesleklerine yönelik hedeflerine ilişkin en yüksek temanın “kişisel hedefler (%100)” olduğu bu nedenleri “sosyal hedefler (%22.5)” ve “ekonomik hedefler (%15.9)”in takip ettiği görülmektedir. Bazı öğrenciler (f = 7) ise hedefinin olmadığı ifade etmiştir. Temalara dahil edilen kodlar incelendiğinde ise kişisel hedefler temasında en yoğun kodlanan maddelerin “akademik kariyer yapmak (f = 61)”, “başarılı ve donanımlı bir özel eğitim öğretmeni olmak (f = 32)”, alanda kendini geliştirmek (f = 29) ve “özel eğitim öğretmeni olarak sahada çalışmak (f = 29)” olduğu, sosyal hedefler temasında “İyi ve faydalı bir özel eğitim öğretmeni olmak (f = 32)” olduğu görülmektedir. Ekonomik hedefler temasında ise tek kodlanan maddenin “Atanmak (f = 29)” olduğu dikkat çekmektedir.

Mesleklerine yönelik hedeflerine ilişkin öğrencilerden K84 “Öncelikle olunabilecek en donanımlı şekilde üniversiteden mezun olmak istiyorum. Bu alanda Sürekli olarak öğrenmek ve ilerlemek istiyorum. İmkanım olursa yüksek lisans yapıp bu konular üzerine araştırmalar yapmak istiyorum. Sanırım hedefim sadece öğrenmek ve araştırmak üzerine.” ifadelerini, K54 “İlk öğretmen sonra ise akademisyen olup çevreye ve topluma faydalı olmak.” ifadelerini, K143 “Öncelikle bölümümü bitirdikten sonra kendimi özel eğitim öğretmenliği alanında geliştirecek faaliyetlere katılmayı düşünüyorum. Sadece kendi ülkemde değil, diğer ülkelerdeki özel eğitim programlarıyla da çalışmayı isterim.” ifadelerini, K179 “İlerde akademik anlamda ders vererek daha çok özel eğitimi kişiye ulaşmayı düşünüyorum. Halkı bilinçlendirerek özel gereksinimi bireylerin sokakta daha bilinçli insanlarla karşılaşmasını sağlamak isterim.” ifadelerini ve K117 “Önceliğim atanmak.” ifadelerini kullanmıştır.

Tablo 4

Bölümü Tercih Etmeden Önce Bölümle İlgili Bilgi Edinilen Kaynaklara İlişkin Tema ve Kodlar

Tema	Kodlar	f	%
Alanla ilişkili kişiler	Özel eğitim öğretmenleri (f = 65)	116	63.7
	Özel eğitim öğretmenliği lisans öğrencileri (f = 32)		
	Özel eğitim okullarında/ortamlarında gözlem (f = 16)		
	Akademisyenler (f = 3)		
Basılı ve dijital kaynaklar	WEB sayfaları (f = 93)	113	62.1
	Kitaplar (f = 12)		
	TV programları (f = 5)		
	Özel eğitim alanı ile ilgili filmler (f = 3)		
Yakın çevredeki kişiler	Lise öğretmenleri (f = 11)	32	17.5
	Aile üyeleri (f = 8)		
	Yakın arkadaş (f = 7)		
	Akraba (f = 6)		
Bir araştırma yapılmaması	Bölümle ilgili bir araştırma yapmadım (f = 14)	14	7.6
Konferans/seminer	Özel eğitimle ilgili çeşitli konferanslar/seminerler (f = 2)	2	1.1

Tablo 4’te yer alan temalar incelendiğinde öğrencilerin bölümlerini tercih etmeden önce bölümlerine yönelik bilgi edindikleri kaynaklara ilişkin en yüksek temanın “alanla ilişkili kişiler (%63.7)” olduğu bu temayı “basılı ve dijital kaynaklar (%62.1)”, “yakın çevredeki kişiler (%17.5)” ve “konferans/seminer (%1.1)”in takip

ettiği görülmektedir. Bazı öğrencilerin ($f = 14$) ise bölümü tercih etmeden önce bölüme ilişkin herhangi bir kaynaktan bilgi edinmedikleri göze çarpmaktadır. Temalara dahil edilen kodlar incelendiğinde alanla ilişkili kişiler temasında en yoğun kodlanan maddelerin “özel eğitim öğretmenleri ($f = 65$)” ve “özel eğitim öğretmenliği lisans öğrencileri ($f = 32$)” olduğu, basılı ve dijital kaynaklar temasında “web sayfaları ($f = 93$)” olduğu, yakın çevredeki kişiler “lise öğretmenleri ($f = 11$)” olduğu ve konferans/seminer temasında ise “özel eğitimle ilgili çeşitli konferanslar/seminerler ($f = 2$)” olduğu belirlenmiştir.

Bölümü tercih etmeden önce bölümlerine yönelik bilgi edindikleri kaynaklara ilişkin öğrencilerden K46 “Rehabilitasyonlar ve özel eğitim öğretmenleri” ifadelerini, K91 “Youtube kanallarından özel eğitim okumuş insanları takip ettim. Onun dışında birçok özel eğitim öğretmenleriyle görüştim.” ifadelerini, K38 “Daha önce bu bölümü okuyan arkadaşlarım.” ifadelerini ve K18 “Bu konuda yalnızca lisedeki hocalarımla görüştim.” ifadelerini kullanmıştır.

Tablo 5

Bölüm Tercihlerinde Etkili Olan Kişilere İlişkin Tema ve Kodlar

Tema	Kodlar	f	%
Aile	Kız kardeş ($f = 24$) Erkek kardeş ($f = 18$) Baba ($f = 11$) Anne ($f = 9$)	62	34.1
Yönlendiren herhangi bir kişi yok	-	57	31.3
Öğretmenler	Lise öğretmeni ($f = 18$) Rehber öğretmeni ($f = 12$) Eski bir öğretmeni ($f = 8$) Tanıdık bir öğretmen ($f = 5$)	43	23.6
Yakın çevredeki kişiler	Akraba ($f = 17$) Komşu ($f = 11$) Aile dostu ($f = 6$) Yakın arkadaş ($f = 5$)	39	21.4

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin bölümü tercih etmelerinde etkili olan kişilere ilişkin en yüksek temanın “aile üyeleri (%34.1)” olduğu, bu temayı “yönlendiren herhangi bir kişi yok (%31.3)”, “öğretmenleri (%23.6)” ve “yakın çevredeki (%21.4)” temalarının takip ettiği görülmektedir. Temalara dahil edilen kodlar incelendiğinde aile üyeleri temasında en yoğun kodlanan maddelerin “kız kardeş ($f = 24$)” ve “erkek kardeş ($f = 18$)” olduğu, öğretmenler temasında “lise sınıf öğretmeni ($f = 18$)” ve “lise rehber öğretmeni ($f = 12$)” olduğu, yakın çevredeki kişiler temasında ise “akraba ($f = 17$)” olduğu belirlenmiştir.

Bölümü tercih etmelerinde etkili olan kişilere ilişkin öğrencilerden K52 “Beni bölüme ablam yönlendirdi ve kendisi de bu bölümü okumakta.” ifadelerini, K16 “Amcam, Babam.” ifadelerini, K24 “Var komşum ve bazı uzak akrabalar.” ifadelerini ve K138 “Rehberlik servisi.” ifadelerini kullanmıştır.

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin özel eğitim öğretmenliği mesleğinin kişilik özelliklerine uygunluğuna yönelik görüşlerine ilişkin en yüksek temanın “uygun (%93.9)” olduğu, bu temayı, “uygun değil (%3.2) ve kararsız (%2.7) temalarının takip ettiği görülmektedir. Uygun temasında en çok kodlanan maddelerin “vicdani/manevi duygular ($f = 124$)” ve “mizaç/kişilik yapısı ($f = 39$)” maddelerinin takip ettiği görülmektedir. Bazı öğrencilerin ise kararsız ($f = 7$) görüş belirttikleri görülmektedir.

Tablo 6

Özel Eğitim Öğretmenliği Mesleğinin Kişilik Özelliklerine Uygunluğuna Yönelik Görüşlerine İlişkin Tema ve Kodlar

Tema	Kodlar	f	%
Uygun	Vicdani/manevi duygular ($f = 124$) Mizaç/kişilik yapısı ($f = 39$) Çocuk sevgisi ($f = 8$)	171	93.9
Uygun değil	Sabırsızlık ($f = 6$)	6	3.2
Kararsız	-	5	2.7

Özel eğitim öğretmenliği mesleğinin kişilik özelliklerine uygunluğuna yönelik K36 “Sabır ve merhamet yönünden uygun.” ifadelerini, K55 “Sabırlı olmam ve çocukları sevmem benim bu meslekte avantajım olacak ve kendime güveniyorum.” ifadelerini, K85 “Kişilik özelliklerime tam uyuyor.” ifadelerini ve K68 “Tam anlamıyla uyduğunu söyleyemem fakat yolun çok başındayım dördüncü yılın sonunda bu meslekle tam anlamıyla bütünleşeceğime inanıyorum.” ifadelerini kullanmıştır.

Tablo 7 incelendiğinde öğrencilerin bölümü tercih edebilecek üniversite öğrenci adaylarına yönelik tavsiyelerine ilişkin kodlanan maddelerde en fazla “vicdan, merhamet, sabır ve yardım severlik gibi özelliklere sahipse bu bölümü tercih etmeleri (%34.6)” maddesinin kodlandığı, en çok kodlanan maddeyi sırasıyla “mesleğin kişilik özelliklerine uygun olduğunu ve bu mesleği yapabileceklerine inanıyorsa tercih etmeleri (%15.3)”, “sadece atanma kaygısı için araştırmadan düşünmeden tercih etmemeleri (%14.8)”, “iyice araştırma yapılarak tercih edilmesi (%14.8)” ve “değerli ve hassas bir bölüm olduğunu bilerek tercih etmeleri (%12.6)”, “zor bir meslek olduğunun farkında olarak tercih etmeleri (%10.4), ve “ataması iyi olduğu için bu bölümü tercih etmeleri (%7.1), ve “henüz bir öneride bulunmamak (%2)” maddelerinin takip ettiği görülmektedir.

Tablo 7

Bölümü Tercih Edebilecek Üniversite Öğrenci Adaylarına Yönelik Tavsiyelere İlişkin Kodlar

Kodlar	f	%
Vicdan, merhamet, sabır ve yardım severlik gibi özelliklere sahipse bu bölümü tercih etmeleri	63	34.6
Mesleğin kişilik özelliklerine uygun olduğunu ve bu mesleği yapabileceklerine inanıyorsa tercih etmeleri	28	15.3
Sadece atanma kaygısı için araştırmadan düşünmeden tercih etmemeleri	27	14.8
İyice araştırma yapılarak tercih edilmesi	27	14.8
Değerli ve hassas bir bölüm olduğunu bilerek tercih etmeleri	23	12.6
Zor bir meslek olduğunun farkında olarak tercih etmeleri	19	10.4
Ataması iyi olduğu için bu bölümü tercih etmeleri	13	7.1
Henüz bir öneride bulunmamak	2	1.1

Bölümü tercih edebilecek üniversite öğrenci adaylarına yönelik tavsiyelere ilişkin öğrencilerden K5 “Vicdan sahibi değilse tercih etmemelerini dilerim.” ifadelerini, K73 “Çocukları seviyorlarsa ve sabırlı iseler bu bölümü seçebilirler.” ifadelerini, K23 “Çok iyi araştırma yapmasını, ilgi ve yeteneklerine uygunluk gösteriyorsa tercih etmesini söyledim.” ifadelerini ve K55 “Karar vermeden önce mesleği iyi araştırmalı ve tercih ederken ilk koşul çocuklar olmalı atanma ya da maaş değil buna dikkat etmelerini öneririm.” ifadelerini kullanmıştır. Öğrencilerden bir diğeri ise şu ifadelere yer vermiştir:

“Çoğu bölüme kesin atanırım gözüyle bakıyor. Bu doğru da olsa mezun olduktan sonra işini sabırla yapamayacak, ülkemizdeki genel algıyı yıkamayacak, çocuklara empati kurarak sevgiyle yaklaşamayacak bireyler bu öğretmenliği seçmemeli. Kendine güvenen insanlar ise iyi ki bu bölümü seçmiş. Özel gereksinimli çocukların bize ihtiyacı var.” (K105)

Tartışma

Bu araştırmada, özel eğitim öğretmenliği öğretmen adaylarının meslek tercih nedenleri, görüşlere dayalı olarak ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Bu nedenlerinin daha iyi anlaşılabilmesi için ayrıca bölüme ilişkin hissettikleri, ileriki meslek hedefleri, bölüme ilişkin bilgi kaynakları, tercih ettikleri mesleğin kişiliklerine uygunluğu ve bölümü tercih edebilecek aday öğrencilere yönelik önerileri gibi konulara ilişkin de incelemeler yapılmıştır. Yapılan içerik analizi sonucunda elde edilen bulgular araştırma soruları çerçevesinde tartışılmıştır.

Öğrencilerin meslek tercihlerinin nedenlerine ilişkin elde edilen temalar incelendiğinde en fazla kod bulunan temanın “özgeci nedenler” olduğu görülmektedir. Bu temayı “içsel nedenler” ve “dışsal nedenler” takip etmektedir. Araştırma sonuçları öğretmenlik mesleğinin tercih nedenlerini inceleyen çok sayıda çalışma ile benzerlik göstermektedir (Bergmark vd., 2018; Davies vd., 2018; Fish & Stephens, 2010; Jungert vd., 2014; Kılıç, 2022; Klassen vd., 2011; Low vd., 2011; Neeraj vd., 2020; Thomson vd., 2012). Özel eğitim öğretmenlerinin özgeci nedenlerle mesleklerini tercih etmeleri mesleklerini uzun yıllar sürdürmeleri açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Chiong ve diğerleri (2017) bu konuya ilişkin yaptıkları çalışmada özgeci nedenlerin öğretmenlik mesleğine devam etmede önemli bir motivasyon kaynağı olduğunu bulmuştur. Ayrıca özgeci nedenlerin, öğretmenlerin mesleki bağlılıklarını, öğrencileriyle ilişki kurma ve onlara öğretme biçimlerini etkilediği ifade edilmektedir (Watt vd., 2013). Temalar içerisinde yoğun olarak kodlanan maddeler incelendiğinde özgeci nedenler

temasında yoğun olarak “Özel gereksinimli bireylere karşı duyarlı olmak” maddesinin kodlandığı görülmektedir. Özel gereksinimli bireyler sahip oldukları farklılıklar nedeniyle genelde tipik gelişim gösteren akranlarına kıyasla düşük bir sosyal kabule sahiptir (Baydık & Bakkaloğlu, 2009; Nepi vd., 2015; Vuran, 2005). Bu bireylerin sosyal kabulünün artırılması ve topluma kazandırılması için öncelikle bu bireylere ilişkin farkındalık ve duyarlılık düzeyinin yüksek olması gerekmektedir (Profanter, 2009). Bu nedenle bu bulgunun özel gereksinimli bireyler için umut vaat eden bir durum olduğu düşünülmektedir. Ek olarak özel eğitim öğretmenliği lisans öğrencilerinin mesleklerini bu duyarlılıkla tercih etmeleri özel gereksinimli bireylerin topluma kazandırılması açısından son derece önemli görülmektedir. Dışsal nedenler temasında yoğun olarak kodlanan maddenin “atanmanın kolay olması” olduğu görülmektedir. Çok sayıda araştırma benzer şekilde farklı branşlarda öğretmenlerin mesleklerini tercih etmelerinde en etkili olan nedenler arasında gelir beklentisi gibi ekonomik nedenlerin olduğunu bulmuştur (Dibapile, 2005; Liu & Onwuegbuzie, 2014; Park & Byun, 2015). Son olarak içsel nedenler temasında en sık kodlanan maddeler incelendiğinde bu maddelerin “mesleği kişiliğine uygun olarak görmek” ve “özel eğitime ilgi duymak” olduğu belirlenmiştir. Yapılan araştırmalar kişiliğe uygun ve ilgiler doğrultusunda yapılan meslek seçiminin ileriki meslek başarısı ve iş memnuniyeti için son derece önemli etkenler olduğunu göstermektedir (Guranda, 2014; Volodina vd., 2015; Zaidi & Iqbal, 2012). Öğrencilerin önemli bir kısmının kişiliklerine uygun ve ilgilerine yönelik bir meslek tercih etmiş olmaları ileriki mesleki başarıları için önemli bir adım olarak değerlendirilebilir. Ayrıca yapılan çalışmalar ilgilerin öğrencilerin meslek seçiminde önemli faktörler arasında olduğunu göstermektedir (Guranda, 2014; Hanna & Rounds, 2020; Lanero vd., 2016; Nyamwange, 2016).

Öğrencilerin tercih ettikleri bölümlerine yönelik hislerine ilişkin elde edilen temalar incelendiğinde en fazla kod bulunan temanın “olumlu duygular” olduğu görülmektedir. Bu temada yer alan maddelerin kodlanma yoğunlukları incelendiğinde ise öğrencilerin tercih ettikleri bölüme ilişkin mutluluk, bölüme karşı sevgi, mesleğin sabır gerektirdiğini hissetmek, maneviyat gibi oldukça olumlu duygular hissettikleri dikkat çekmektedir. Kelloway ve diğerlerine (2010) göre bireyin mesleğini sevmesi, mesleğe karşı duyulan tutkuyu, işverene karşı bağlılığı ve iş arkadaşlarıyla nitelikli sosyal ilişkileri içermesi nedeniyle yaşam doyumuna olumlu katkılar sağlamaktadır. Musa ve Bichi (2015) öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik olumlu tutumlarının ileriki mesleki yeterliklerine katkı sağlayacağını ifade etmektedir. Yıldırım ve Öner (2016) ise başarılı bir öğretmen olmak için öğretmenlerin mesleklerini sevmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Bu açılarından katılımcı öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun tercih ettikleri mesleğe yönelik bu tür olumlu duygular hissetmeleri ileriki mesleki başarıları için son derece önemli görülmektedir. Analiz sonuçlarında ortaya çıkan diğer temanın da “olumsuz duygular” olduğu belirlenmiştir. Olumsuz duygular temasında en yoğun kodlanan maddeler “tedirgin” ve “umutsuz” maddeleri olmuştur. Her ne kadar tercih ettikleri bölüme ilişkin olumsuz hisleri olan öğrenciler bulunsada da kodlanan maddelere bakıldığında bu öğrencilerin sayılarının oldukça az olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin ileriki mesleki hedeflerinin neler olduğuna ilişkin analiz sonuçları incelendiğinde en çok kodlanan temanın “kişisel hedefler” olduğu ve bu temayı “sosyal hedefler”, “ekonomik hedefler” ve “hedefinin olmaması” temaları takip etmektedir. Yapılan çalışmalar kişisel çıkarların meslek seçiminde önemli faktörlerden birisi olduğunu göstermektedir (Afzal-Humayon vd., 2018; Sultana & Mahmud, 2020). Kişisel hedefler teması incelendiğinde en yoğun kodlanan maddelerin “akademik kariyer yapmak”, “başarılı ve donanımlı bir özel eğitim öğretmeni olmak”, “alandaki kendini geliştirmek” ve “özel eğitim öğretmeni olarak sahada çalışmak” olduğu görülmektedir. En yoğun kodlanan bu maddelerde dikkat çekici olan nokta öğrencilerin önemli bir çoğunluğunun ($f = 60$) akademik kariyer yapmak istemesidir. Sosyal hedefler temasında kodlanan maddeler incelendiğinde en yoğun maddenin “iyi ve faydalı bir özel eğitim öğretmeni olmak” olduğu görülmektedir. Öğrencilerin yetişme sürecinin başında bu tür mesleki hedeflerinin olması özel eğitim alanı için umut vaat edici olarak değerlendirilebilir. Ekonomik hedefler temasında tek kodlanan maddenin “atanmak” olduğu göze çarpmaktadır. Siddiky ve Akter (2021) ekonomik beklentilerin hem mesleki seçim sürecinde hem yetişme sürecinde etkili olan önemli faktörler arasında olduğunu belirtmiştir. Son olarak analiz sonucunda elde edilen bulgular az sayıda öğrencinin ($f = 7$) mesleklerine yönelik ileriye dönük olarak bir hedefinin olmadığını göstermektedir.

Öğrencilerin bölümü tercih etmeden önce mesleğe ilişkin bilgi edindikleri kaynaklara ilişkin analiz sonuçları incelendiğinde en çok kodlanan temanın “alanla ilişkili kişiler” olduğu, bu temayı “basılı ve dijital kaynaklar”, “yakın çevredeki kişiler”, “bir araştırma yapılmaması” ve “konferans/seminer” temalarının takip ettiği görülmektedir. Alanla ilişkili kişiler temasında kodlanan maddeler incelendiğinde en yoğun kodlanan maddelerin “özel eğitim öğretmenleri” ve “özel eğitim öğretmenliği lisans öğrencileri” olduğu dikkat çekmektedir. Mesleki tercih sürecinde tercih edilmek istenen meslekte deneyimi olan kişilerden bilgi alınmasının bilinçli bir tercih yapılması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bulgu özel eğitim öğretmenliğini tercih eden öğrencilerin mesleki tercihlerinin bilinçli olarak yapıldığının göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bilinçli bir tercih yapılmasının ise ileriki meslek başarısı için son derece önemli olduğu düşünülmektedir. Basılı ve dijital kaynaklar

temasında kodlanan maddeler incelendiğinde en yoğun kodlanan maddenin web sayfaları olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar günümüz çağında bireylerin araştırdıkları birçok konuda web sayfalarına başvurduklarını göstermektedir (Kuiper vd., 2005; Sethuraman vd., 2019; Wilson, 2010). Yakın çevredeki kişiler temasında kodlanan maddeler incelendiğinde en sık kodlanan maddelerin “tanıdık bir öğretmen” ve “aile üyeleri” olduğu görülmektedir. Hiçbir araştırma yapmadan meslek tercihi yapan öğrencilerin ise oldukça az sayıda olduğu ($f = 14$) dikkat çekmektedir. Son olarak en az kod bulunan temanın konferans/seminer olduğu göze çarpmaktadır. Bu bulgunun özel eğitim alanının yeni ve gelişmekte olan bir alan olması ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Alanda yetişmiş uzman personel ve öğretmen sayısı arttıkça toplum çaplı yapılan farkındalık konferanslarının/seminerlerinin sayısının da artacağı söylenebilir.

Öğrencilerin meslek tercihlerinde etkili olan kişilere ilişkin analiz sonucunda elde edilen temalar incelendiğinde en fazla kodlanan temanın “aile üyeleri” olduğu bu temayı sırasıyla “herhangi bir kişinin olmaması”, “öğretmenler” ve “yakın çevredeki kişiler” temalarının takip ettiği görülmektedir. Çok sayıda yapılan çalışma bireylerin mesleklerini seçerken ailelerinden sıklıkla etkilendiklerini ve ailelerinin istekleri doğrultusunda bir meslek tercihi yaptıklarını göstermektedir (Afzal-Humayon vd., 2018; Hughes & Gibbons, 2018; Koçak vd., 2021; Kumar, 2016). En çok kod bulunan diğer bir temanın “herhangi bir kişinin olmaması” olduğu görülmektedir. Önemli sayıda öğrencinin ($f = 57$) meslek tercihlerinde herhangi bir kişinin etkili olmaması dikkat çekicidir. Öğretmenler temasında en yoğun maddelerin “lise sınıf öğretmenleri” ve “lise rehber öğretmeni” olduğu belirlenmiştir. Yakın çevredeki kişiler temasında ise en sık kodlanan maddenin “akraba” ve “komşu” olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar bireylerin meslek seçimlerinde sıklıkla yakın çevrelerinden etkilendiklerini göstermektedir (İçigen & Geçgin, 2021; Siddiky & Akter, 2021). Rossier ve diğerleri (2017) insanların kariyer yolu ve istihdam edilebilirliğinin, belirli örgütsel, sosyal, ekonomik ve politik yapılar içinde ortaya çıkan kişisel ve çevresel faktörlerin bir kombinasyonuna bağlı olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin mesleğin kişisel özelliklerine uygunluğuna yönelik görüşlerinin neler olduğuna ilişkin analiz sonucunda elde edilen temalar incelendiğinde en çok kodlanan temanın “uygun” teması olduğu görülmektedir. Analiz sonucunda diğer temanın “uygun değil” olduğu ve az sayıda öğrencinin ($f = 5$) ise bu konuda kararsız olduğu belirlenmiştir. Uygun temasında en sık kodlanan maddelerin “vicdani/manevi duygular” ve “mizaç/kişilik yapısı” olduğu, uygun değil temasında ise tek kodlanan maddenin “sabırsızlık” olduğu görülmektedir. Guranda (2014) ve Liu ve diğerleri (2012) tarafından yapılan çalışmalarda kişilik yapısının meslek seçiminde önemli bir faktör olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin bölümü tercih edebilecek üniversite öğrenci adaylarına yönelik tavsiyelerine ilişkin bulgular incelendiğinde ise yoğun olarak kodlanan maddelerin “vicdan, merhamet, sabır ve yardım severlik gibi özelliklere sahiplerse bu bölümü tercih etmeleri”, “mesleğin kişilik özelliklerine uygun olduğunu ve bu mesleği yapabileceklerine inanıyorsa tercih etmeleri”, “sadece atanma kaygısı için araştırmadan düşünmeden tercih etmemeleri” ve “ayrıntılı araştırma yapılarak tercih edilmesi” olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan yola çıkarak öğrencilerin, üniversite adaylarına yönelik verdikleri tavsiyelerin büyük oranda kişisel mesleki tercihlerini yansıttığı söylenebilir.

Araştırmanın tüm sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde özel eğitim öğretmenliğinin en çok özgeci nedenlerden dolayı tercih edildiği ve tercihlerin çoğunlukla araştırılarak ve bilinçli bir şekilde yapıldığı görülmektedir. Bu durumun öğrencilerin ileriki mesleki başarısı açısından son derece önemli ve umut vaat edici olduğu düşünülmektedir.

Sınırlılıklar ve Öneriler

Bu araştırma sonuçları değerlendirilirken araştırmanın bazı sınırlı yönlerinin dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir. Bu sınırlı yönlerden birisi araştırma katılımcılarının Karadeniz ve İç Anadolu bölgelerinde bulunan dört farklı üniversiteden örneklenmiş olmasıdır. Araştırma sonuçlarının daha etkili bir şekilde genellenebilmesi için ileriki zamanlarda Türkiye'nin farklı bölgelerinde öğrenim gören özel eğitim bölümü öğrencileri ile benzer bir araştırmanın yapılması önerilebilir. İkinci olarak bu araştırma birinci sınıfta olan öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı olarak planlanmıştır. Buna yönelik ileriki çalışmalarda üçüncü ya da son sınıfta olan öğretmen adaylarının da benzer görüşleri incelenebilir. Son olarak bu araştırma yalnızca görüşlere dayalı olarak gerçekleştirilmiş ve veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. İlerleyen araştırmalarda nitel veriler nicel verilerle desteklenebilir ya da yalnızca nicel veriler toplanarak meslek tercihini etkileyen faktörler istatistiksel olarak analiz edilebilir. Ek olarak mesleki tercih nedenlerinin lisans öğrencilerinin akademik başarıları üzerindeki etkileri ya da ileriki mesleki başarılarına etkileri boylamsal olarak incelenebilir.

Kaynaklar

- Afzal-Humayon, A., Raza, S., Aamir Khan, R., & Ansari, N. (2018). Effect of family influence, personal interest and economic considerations on career choice amongst undergraduate students in higher educational Institutions of Vehari, Pakistan. *International Journal of Organizational Leadership*, 7, 129-142. <https://ssrn.com/abstract=3336637>
- Ahmed, K. A., Sharif, N., & Ahmad, N. (2017). Factors influencing students' career choices: Empirical evidence from business students. *Journal of Southeast Asian Research*, 2017(2017), 1-15. <http://dx.doi.org/10.5171/2017.718849>
- Akdemir, A. S. (2013). Türkiye'de öğretmen yetiştirme programlarının tarihçesi ve sorunları. *Electronic Turkish Studies*, 8(12), 15-28. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.5706>
- Ardahanlıoğlu, Z. R. B., Karakuş, N., & Çınar, İ. (2018). Peyzaj ve süs bitkileri programında okuyan öğrencilerin tercih nedenlerine göre mesleğe bakışlarının incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 8(1), 318-329. <http://dx.doi.org/10.26466/opus.362608>
- Baydık, B., & Bakkaloğlu, H. (2009). Predictors of sociometric status for low socioeconomic status elementary mainstreamed students with and without special needs. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 9(2), 435-447. <https://eric.ed.gov/?id=EJ847760>
- Bergmark, U., Lundström, S., Manderstedt, L., & Palo, A. (2018). Why become a teacher? Student teachers' perceptions of the teaching profession and motives for career choice. *European Journal of Teacher Education*, 41(3), 266-281. <https://doi.org/10.1080/02619768.2018.1448784>
- Boe, E. E. (2006). Long-term trends in the national demand, supply, and shortage of special education teachers. *Journal of Special Education*, 40(3), 138-150. <https://doi.org/10.1177/00224669060400030201>
- Boyle, V., Shulruf, B., & Poole, P. (2014). Influence of gender and other factors on medical student specialty interest. *The New Zealand Medical Journal*, 127(1402), 78-87. <http://hdl.handle.net/2292/24834>
- Buyukgoze-Kavas, A., Duffy, R. D., & Douglass, R. P. (2015). Exploring links between career adaptability, work volition, and well-being among Turkish students. *Journal of Vocational Behavior*, 90, 122-131. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2015.08.006>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (24. baskı). Pegem Akademi.
- Chiong, C., Menzies, L., & Parameshwaran, M. (2017). Why do long-serving teachers stay in the teaching profession? Analysing the motivations of teachers with 10 or more years' experience in England. *British Educational Research Journal*, 43(6), 1083-1110. <https://doi.org/10.1002/berj.3302>
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry & research design*. Sage.
- Çermik, H., Doğan, B., & Şahin, A. (2010). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebepleri. *Pamukkale University Journal of Education*, 28(2), 201-212. <https://dergipark.org.tr/en/pub/pauefd/issue/11115/132919>
- Çitil, M. (2017). *Türkiye'de özel eğitim: Tarihsel, politik ve yasal gelişmeler*. Vize Yayıncılık.
- Çitil, M., Karakoç, T., & Küçüközyiğit, M. S. (2018). Özel eğitim lisans dersinin öğretmen adaylarının bilgi düzeylerine ve engellilere yönelik tutumlarına etkisi. *Bolu Abant İzzet Baysal University Journal of Faculty of Education*, 18(2), 815-833. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2018.-431449>
- Davies, G., & Hughes, S. (2018). Why I chose to become a teacher and why I might choose not to become one: a survey of student teachers' perceptions of teaching as a career. *Teacher Education Advancement Network Journal*, 10(1), 10-19. <https://insight.cumbria.ac.uk/id/eprint/3870>
- Dibapile, W. T. S. (2005). An analysis of the reasons offered by post-graduate diploma in education students in botswana for opting for a teaching career. *Journal of College Teaching & Learning*, 2(1), 75-86. https://trace.tennessee.edu/utk_educpubs/30/
- Earl, J. K., & Bright, J. E. (2007). The relationship between career decision status and important work outcomes. *Journal of Vocational Behavior*, 71(2), 233-246. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2007.05.003>

- Fish, W. W., & Stephens, T. L. (2010). Special education: A career of choice. *Remedial and Special Education, 31*(5), 400-407. <https://doi.org/10.1177/0741932509355961>
- Fizer, D. (2013). *Factors affecting career choices of college students enrolled in agriculture* [Unpublished master's thesis]. University of Tennessee.
- Guranda, M. (2014). The importance of adult's personality traits and professional interests in career decision making. *Procedia- Social and Behavioral Sciences, 136*, 522-526. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.05.368>
- Hallahan, D. P., Kauffman, J. M., & Pullen, P. C. (2014). *Exceptional learners an introduction to special education* (12th ed.). Pearson.
- Halperin, O., & Mashiach-Eizenberg, M. (2014). Becoming a nurse-A study of career choice and professional adaptation among Israeli Jewish and Arab nursing students: A quantitative research study. *Nurse Education Today, 34*(10), 1330-1334. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2013.10.001>
- Hanna, A., & Rounds, J. (2020). How accurate are interest inventories? A quantitative review of career choice hit rates. *Psychological Bulletin, 146*(9), 765-796. <http://dx.doi.org/10.1037/bul0000269>
- Heward, W. L., Alber-Morgan, S. R., & Konrad, M. (2016). *Exceptional children: An introduction to special education* (11th ed.). Pearson.
- Hughes, A. N., & Gibbons, M. M. (2018). Understanding the career development of underprepared college students. *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice, 19*(4), 452-469. <https://doi.org/10.1177/1521025116644262>
- İçigen, M., & Geçgin, E. (2021). Gastronomi ve mutfak sanatları bölümü öğrencilerinin meslek seçimlerinde etkili olan aile ve yakın çevre faktörlerinin incelenmesi. *IBAD Journal of Social Sciences, 9*, 391-414. <https://doi.org/10.21733/ibad.839391>
- Jungert, T., Alm, F., & Thornberg, R. (2014). Motives for becoming a teacher and their relations to academic engagement and dropout among student teachers. *Journal of Education for Teaching: International Research and Pedagogy, 40*(2), 173-185. <https://doi.org/10.1080/02607476.2013.869971>
- Kabak, M., & Dağdeviren, M. (2014). A hybrid MCDM approach to assess the sustainability of students' preferences for university selection. *Technological and Economic Development of Economy, 20*(3), 391-418. <https://doi.org/10.3846/20294913.2014.883340>
- Karatepe, O. M., & Olugbade, O. A. (2017). The effects of work social support and career adaptability on career satisfaction and turnover intentions. *Journal of Management & Organization, 23*(3), 337-355. <https://doi.org/10.1017/jmo.2016.12>
- Karlı, M. D., & Güven, S. (2011). Öğretmen yetiştirme politikaları. S. A. Kilimci (Ed.), *Türkiye'de öğretmen yetiştirme* içinde (ss. 53-83). Pegem Akademi.
- Kelloway, E. K., Inness, M., Barling, J., Francis, L., & Turner, N. (2010). Loving one's job: Construct development and implications for individual well-being. In P. L. Perrewé & D. C. Ganster (Eds.), *New developments in theoretical and conceptual approaches to job stress* (pp. 109-136). Emerald Group Publishing Limited. [https://doi.org/10.1108/S1479-3555\(2010\)0000008006](https://doi.org/10.1108/S1479-3555(2010)0000008006)
- Kılıç, M. Y. (2022). Reasons for choosing the teaching profession for teacher candidates, their expectations, and opinions about increasing the quality of the teaching program. *Pamukkale University Journal of Education, 56*, 35-65. <https://doi.org/10.9779.pauefd.1031456>
- Klassen, R. M., Al-Dhafri, S., Hannok, W., & Betts, S. M. (2011). Investigating pre-service teacher motivation across cultures using the Teachers' Ten Statements Test. *Teaching and Teacher Education, 27*(3), 579-588. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2010.10.012>
- Koçak, O., Ak, N., Erdem, S. S., Sinan, M., Younis, M. Z., & Erdoğan, A. (2021). The role of family influence and academic satisfaction on career decision-making self-efficacy and happiness. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 18*(11), 5919. <https://doi.org/10.3390/ijerph18115919>

- Kuiper, E., Volman, M., & Terwel, J. (2005). The Web as an information resource in K-12 education: Strategies for supporting students in searching and processing information. *Review of Educational Research*, 75(3), 285-328. <https://doi.org/10.3102/00346543075003285>
- Kumar, S. (2016). Parental influence on career choice traditionalism among college students in selected cities in Ethiopia. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 3(3), 23-30. <https://dergipark.org.tr/en/pub/pes/issue/57185/807448>
- Lanero, A., Vázquez, J. L., & Aza, C. L. (2016). Social cognitive determinants of entrepreneurial career choice in university students. *International Small Business Journal*, 34(8), 1053-1075. <https://doi.org/10.1177/0266242615612882>
- Larkin, J. E., LaPort, K. A., & Pines, H. A. (2007). Job choice and career relevance for today's college students. *Journal of Employment Counseling*, 44(2), 86-94. <https://doi.org/10.1002/j.2161-1920.2007.tb00027.x>
- Liu, S., & Onwuegbuzie, A. J. (2014). Teachers' motivation for entering the teaching profession and their job satisfaction: a cross-cultural comparison of China and other countries. *Learning Environments Research*, 17, 75-94. <https://doi.org/10.1007/s10984-013-9155-5>
- Liu, Y., Englar-Carlson, M., & Minichiello, V. (2012). Midlife career transitions of men who are scientists and engineers: A narrative study. *The Career Development Quarterly*, 60(3), 273-288. <https://doi.org/10.1002/j.2161-0045.2012.00023.x>
- Lordly, D., & Dubé, N. (2012). The who, what, when, and how: of choosing a dietetics career. *Canadian Journal of Dietetic Practice and Research*, 73(4), 169-175. <https://doi.org/10.3148/73.4.2012.169>
- Low, E. L., Lim, S. K., Ch'ng, A., & Goh, K. C. (2011). Pre-service teachers' reasons for choosing teaching as a career in Singapore. *Asia Pacific Journal of Education*, 31(2), 195-210. <https://doi.org/10.1080/02188791.2011.567441>
- Marinas, L. E., Igrat, R. S., Marinas, C. V., & Prioteasa, E. (2016). Factors influencing career choice: The Romanian business and administration students' experience. *European Journal of Sustainable Development*, 5(3), 267-267. <https://doi.org/10.14207/ejsd.2016.v5n3p267>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). *Millî eğitim istatistikleri örgün eğitim 2019-2020*. https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=396
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2021a). *Millî eğitim istatistikleri örgün eğitim 2020-2021*. https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=424
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2021b). *2021 Mart sözleşmeli öğretmenlik ataması alan bazlı taban puan ve atama sayısı*. http://atama.meb.gov.tr/sonuclar/arsiv/sayisal_veriler/2021/2021_mart_s_atama_alan_bazinda_taban_puanlar.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2021c). *2021 Eylül sözleşmeli öğretmenlik ataması alan bazlı taban puan ve atama sayısı*. https://personel.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/31161804_2021_eylul_s_atama_alan_bazinda_taban_puanlar.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2022a). *Millî eğitim istatistikleri örgün eğitim 2021-2022*. https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=460
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2022b). *2022 Temmuz sözleşmeli öğretmenlik ataması alan bazlı taban puan ve atama sayısı*. https://personel.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_09/07221306_2022_temmuz_s_atama_alan_bazinda_taban_puanlar.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2023). *Atama yapılacak alanlar ile başvuruya esas olacak taban puan ve kontenjan listesi*. https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_03/24094839_Kontenjan_2023_Mart_23032023.pdf
- Misran, N., Aziz, N. A., Arsad, N., Hussain, H., Zaki, W. M., & Sahuri, S. N. (2012). Influencing factors for matriculation students in selecting university and program of study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 60, 567-574. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.09.424>

- Mohd-Rasdi, R., & Ahrari, S. (2020). The applicability of social cognitive career theory in predicting life satisfaction of university students: A meta-analytic path analysis. *Plos One*, 15(8), 1-22. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0237838>
- Musa, A., & Bichi, A. A. (2015). Assessment of prospective teachers attitudes towards teaching profession: The case of Northwest University, Kano-Nigeria. *IOSR Journal of Research and Method in Education*, 5(3), 17-24. <https://doi.org/10.9790/7388-05311724>
- Neeraj, N., & Ahmad, W. (2020). Factors influencing choice of career in special education: A descriptive analysis. *International Journal of Indian Psychology*, 8(3), 1363-1368. <https://doi.org/10.25215/0803.141>
- Nepi, L. D., Fioravanti, J., Nannini, P., & Peru, A. (2015). Social acceptance and the choosing of favourite classmates: a comparison between students with special educational needs and typically developing students in a context of full inclusion. *British Journal of Special Education*, 42(3), 319-337. <https://doi.org/10.1111/1467-8578.12096>
- Nyamwange, J. (2016). Influence of student's interest on career choice among first year university students in Public and Private Universities in Kisii County, Kenya. *Journal of Education and Practice*, 7(4), 96-102. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1092415>
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. (2018). T.C. Resmî Gazete, (30471), 7 Temmuz 2018, 22-77.
- Özyürek, M. (2008). Nitelikli öğretmen yetiştirmede sorunlar ve çözümler: Özel eğitim örneği. *The Journal of Turkish Educational Sciences*, 6(2), 189-226.
- Park, H., & Byun, S. Y. (2015). Why some countries attract more high-ability young students to teaching: Cross-national comparisons of students' expectation of becoming a teacher. *Comparative Education Review*, 59(3), 523-549. <https://www.jstor.org/stable/10.1086/681930>
- Peterson, P. W., & Showalter, S. (2010). Meeting the need for special education teachers for culturally linguistically diverse students with disabilities. *Journal of College Teaching & Learning*, 7, 7-10. <https://doi.org/10.19030/tlc.v7i10.151>
- Profanter, A. (2009). Facing the challenges of children and youth with special abilities and needs on the fringes of Omani society. *Children and Youth Services Review*, 31(1), 8-15. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2008.05.003>
- Rossier, J., Ginevra, M. C., Bollmann, G., & Nota, L. (2017). The importance of career adaptability, career resilience, and employability in designing a successful life. In K. Maree (Ed.), *Psychology of career adaptability, employability and resilience* (pp. 65-82). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-66954-0_5
- Salleh, A. M. M., Omar, K., Aburumman, O. J., Mat, N. H. N., & Almhairat, M. A. (2020). The impact of career planning and career satisfaction on employee's turnover intention. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 8(1), 218-232. [http://doi.org/10.9770/jesi.2020.8.1\(14\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2020.8.1(14))
- Santos, B. F. D., Nicolau, B., Muller, K., Bedos, C., & Zuanon, A. C. C. (2013). Brazilian dental students' intentions and motivations towards their professional career. *Journal of Dental Education*, 77(3), 337-344. <https://doi.org/10.1002/j.0022-0337.2013.77.3.tb05475.x>
- Sethuraman, J., Alzubi, J. A., Manikandan, R., Gheisari, M., & Kumar, A. (2019). Eccentric methodology with optimization to unearth hidden facts of search engine result pages. *Recent Patents on Computer Science*, 12(2), 110-119. <https://doi.org/10.2174/2213275911666181115093050>
- Siddiky, M. R., & Akter, S. (2021). The students' career choice and job preparedness strategies: A social environmental perspective. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 10(2), 421-431. <https://doi.org/10.11591/ijere.v10i2.21086>
- Sultana, T., & Mahmud, M. K. (2020). Exploring the influential stimulators of career choice: An empirical assessment by exploratory factor analysis. *Asian Journal of Empirical Research*, 10(5), 137-149. <https://doi.org/10.18488/journal.1007/2020.10.5/1007.5.137.149>
- Şimşek, S. (2020). Eğitim ile ilgili temel kavramlar. N. Saylan (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* içinde (ss. 1-18). Anı Yayıncılık.

- Thomson, M. M., Turner, J. E., & Nietfeld, J. L. (2012). A typological approach to investigate the teaching career decision: Motivations and beliefs about teaching of prospective teacher candidates. *Teaching and Teacher Education* 28(3), 324–335. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2011.10.007>
- Turnbull, A., Turnbull, R., Wehmeyer, M. L., & Shorgen, K. A. (2013). *Exceptional lives special education in today's schools* (7th ed.). Pearson.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2022). *Yükseköğretim istihdam göstergeleri*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yuksekogretim-Istihdam-Gostergeleri-2022-49600&dil=1>
- Vila, L. E., Garcia-Aracil, A., & Mora, J. G. (2007). The distribution of job satisfaction among young european graduates: Does the choice of study field matter? *The Journal of Higher Education*, 78(1), 97-118. <https://doi.org/10.1080/00221546.2007.11778965>
- Volodina, A., Nagy, G., & Köller, O. (2015). Success in the first phase of the vocational career: The role of cognitive and scholastic abilities, personality factors, and vocational interests. *Journal Of Vocational Behavior*, 91, 11-22. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2015.08.009>
- Vuran, S. (2005). The sociometric status of students with disabilities in elementary level integration classes in Turkey. *Eurasian Journal of Educational Research*, 18, 217-235. <https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/handle/11421/11220>
- Watt, H. M., Richardson, P. W., & Devos, C. (2013). (How) does gender matter in the choice of a STEM teaching career and later teaching behaviours? *International Journal of Gender, Science and Technology*, 5(3), 187-206.
- Wilson, T. D. (2010). Fifty years of information behavior research. *Bulletin of the American Society for Information Science and Technology*, 36(3), 27-34. <https://doi.org/10.1002/bult.2010.1720360308>
- Yıldırım, N., & Öner, S. (2016). A qualitative analysis on efficient/successful class teachers. *Ahi Evran University Journal of Kırşehir Education Faculty*, 17(3), 135-155.
- Yusran, N. A., Puad, M. H. M., & Omar, M. K. (2021). Role of career exploration in influencing career choice among pre-university student. *Pertanika Journal of Social Sciences & Humanities*, 29, 77-99. <https://doi.org/10.47836/pjssh.29.S1.05>
- Yükseköğretim Kurulu. (2023). *Yükseköğretim Kurulu lisans atlası*. <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-anasayfa.php>
- Zaidi, F. B., & Iqbal, S. (2012). Impact of career selection on job satisfaction in the service industry of Pakistan. *African Journal of Business Management*, 6(9), 3384-3401. <https://doi.org/10.5897/AJBM11.1708>
- Zhu, F., Cai, Z., Buchtel, E. E., & Guan, Y. (2019). Career construction in social exchange: A dual-path model linking career adaptability to turnover intention. *Journal of Vocational Behavior*, 112, 282-293. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2019.04.003>

The Career Choice Reasons of Special Education Teacher Candidates

Murat Hikmet Açıkgöz ¹

Kürşat Öğülmüş ²

Sezgin Vuran ³

Abstract

Introduction: Special education teaching has become a popular and frequently preferred profession in recent years. It is a matter of curiosity why this profession is preferred. The aim of the study is to examine the reasons for the preference of pre-service teachers the special education department.

Method: In this study, phenomenology, one of the qualitative research models has been used. The participants of the study consisted of 182 first-year students of special education teacher training program studying in four different universities in the Black Sea and Central Anatolia regions. The data of the study were collected online through a data collection form created by the researchers. The data were analyzed with MAXQDA software.

Findings: According to the findings, the students preferred the special education department for altruistic reasons, felt positive feelings towards the department, and set personal goals for their profession in the future. Most of the students did research before choosing the department and received information from people related to special education. It was concluded that the people who influenced the students to choose the department were mostly family members. Finally, most of the students stated that they found special education teaching suitable for their personalities.

Discussion: When the results of the research are evaluated in general, it is seen that special education teacher training program is mostly preferred for altruistic reasons and that the preferences are mostly researched and made consciously. This situation is thought to be important and promising in terms of students' future professional success.

Keywords: Special education, special education teacher training program, teacher training, teacher candidates, career choice.

To cite: Açıkgöz, M. H., Öğülmüş, K., & Vuran, S. (2025). The career choice reasons of special education teacher candidates. *Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education*, 26(1), 33-48. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.1340759>

¹**Corresponding Author:** Res. Asst., Kırıkkale University, E-mail: murathikmetacikgoz@kku.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-7315-907X>

²Assoc. Prof., Kırıkkale University, E-mail: kursatogulmus@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-7551-6894>

³Prof., Anadolu University, E-mail: svuran@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-7658-1102>

Introduction

Education is a process that enables individuals to gain the knowledge, skills, and behaviors they need for an independent life. This process is carried out by pre-planning in line with certain objectives (Şimşek, 2020). Although the goals created within the scope of the education process have a general nature, they can be prepared in a different and more individualized manner for some individuals. One of these groups is individuals with special needs. Individuals with special needs are defined in the regulation on special education services as "individuals who differ significantly from their peers in terms of individual and developmental characteristics and educational competencies" (Special Education Services Regulation [SESR], 2018). These individuals have difficulties in thinking, reasoning, communicating, hearing, seeing, socializing, and moving due to their differences (Hallahan et al., 2014). These difficulties directly affect the education process and cause the learning needs of individuals with special needs to differ. The fact that they have different learning characteristics requires that programs, environments and materials should be arranged in a way that can respond to these characteristics and that qualified personnel should be trained to make these arrangements (Heward et al., 2016). All these arrangements can only be made through special education services. In Türkiye, the educational needs of individuals with special needs are met by special education teachers in public and private institutions affiliated to MoNE (SESR, 2018; Regulation on Special Education Institutions [RSEI], 2012).

Special Education Teaching

Special education is defined as education programs designed to meet the educational and social needs of individuals with special needs and education carried out in appropriate environments with specially trained personnel (SESR, 2018). Special education teachers are one of the personnel groups actively involved in the execution of special education services (SESR, 2018; RSEI, 2012). Special education teachers specialize in critical areas such as emotional or behavioral problems, visual impairment, hearing impairment, intellectual disability, severe disability, and early childhood special education (Turnbull et al., 2013).

The teacher training process in Türkiye was carried out under the responsibility of the Ministry of National Education [MoNE] for many years and then transferred to the Council of Higher Education [CHE] in 1982 (Akdemir, 2013; Karlı & Güven, 2011). With the transfer of the teacher training process to CHE, the first undergraduate program for training special education teachers was initiated by Anadolu University, Gazi University and Ankara University in the 80s. Since then, there has been an increase in the number of teaching programs in special education (Çitil, 2017). Undergraduate programs for special education were first carried out at Anadolu University as "Special Education Teacher Training Program " until 1990. The programs were generally organized as separate programs as teachers of the mentally disabled, teachers of the hearing impaired, teachers of the visually impaired and teachers of the gifted until 2016. The separate programs based on special needs were gathered under a single roof as the special education teacher training program in 2016 with a regulation by CHE. The updated undergraduate program offers education in a single program in a wide range of special needs areas such as intellectual disability, autism spectrum disorder [ASD], hearing impairment, multiple disabilities, visual impairment, special learning disability and special ability. Special education teachers who graduate from this program can work in various special education settings such as special education classes, guidance and research centers, support education rooms, hospital environment, home environment and special special education and rehabilitation centers (SESR, 2018; RSEI, 2012). In other words, special education teachers can work in all environments where individuals with special needs receive education.

Current data reported according to the environments where individuals with special needs receive education show that 472 thousand of the students in formal education institutions are individuals with special needs. Of these students, 357 thousand receive education within the scope of mainstreaming/integration practices and approximately 115 thousand receive education in special education classes (MoNE, 2022a). According to recent data published by MoNE (MoNE, 2020; 2021a; 2022a), the number of students with special needs placed in educational environments is increasing every year. It is stated that the increase in numbers has led to an increase in the need for trained personnel in this field (Boe, 2006; Peterson & Showalter, 2010). According to the SESR, the class size of special education classes can be maximum five in preschool, maximum 10 in primary education, and maximum 15 in secondary education. For students with ASD, this number is maximum four at all levels. In addition, all of these classes are staffed by two special education teachers. The fact that two teachers work in classes with fewer students than general education classes can be stated as another factor that increases the need for trained personnel in this field.

The field of special education stands out as an increasingly popular field in recent years (Çitil et al., 2018; Neeraj et al., 2020). One of the reasons for this is thought to be related to the quotas allocated to special education teachers in recent appointments. When the quotas in the teacher appointments made by MoNE in recent years are analyzed on a branch basis, it is noticeable that special education teachers are allocated quite high quotas compared to other branches. With the appointments made by MoNE, a total of 7030 teachers were assigned to special education classes, including 2306 in 2023 (MoNE, 2023), 875 in 2022 (MoNE, 2022b) and 3849 in 2021 (MoNE, 2021b; MoNE, 2021c). With this number, special education teaching was the third most appointed teaching group by branch. Considering that the quotas given to branches in appointments are determined according to the need (Özyürek, 2008), these data can be considered as an indicator of the high need for special education teachers in Türkiye. The need for special education teachers also affects the number of teacher training programs in this field (Bremer, 2012). The number of undergraduate programs training special education teachers is 41 in public universities and 11 in foundation universities (CHE, 2023). As a matter of fact, it is seen that special education teaching is among the departments that have increased in preference in recent years. When CHE Atlas data are examined, it is seen that the number of students who prefer special education teacher training programs of state universities and foundation universities with full scholarships is 81 thousand in 2021, 93 thousand in 2022 and 106 thousand in 2023 (YÖK, 2023). In addition, according to the current report published by the Turkish Statistical Institute (2022), the undergraduate program with the highest employment rate (96%) is special education teaching. Taking all these factors into account, it is believed that factors such as the growing number of special education students, the need for special education teachers in schools, and the high employment rate contribute to making special education teaching one of the most preferred professions. In this regard, it is important to uncover why students choose this increasingly popular and frequently preferred field, with what motivations they make their career choices, and what influences them. Teacher recruitment, professional continuity, and student learning experiences depend on understanding why teachers choose their professions (Watt et al., 2013).

Career Choice Process

Vocational preference process is a very complex process (Boyle et al., 2014). Individuals' choosing the right profession for themselves has a significant impact on their future professional lives (Buyukgoze-Kavas et al., 2015). Vocational preference process is influenced by different factors due to its complex structure (Halperin & Mashiach-Eizenberg, 2014; Yusran et al., 2021). These factors are known to be various factors that are closely related to life such as socio-economic level, education level, cultural background and family influence (Mohd Rasdi & Ahrari, 2020; Santos et al., 2013). In particular, students who will make a university choice are frequently influenced by factors such as social media, peers, health problems, low income status, income expectation, job opportunities, social acceptance of the profession, being popular, and job satisfaction (Kabak & Dağdeviren, 2014; Misran et al., 2012). According to Fizer (2013), the factors affecting university students' career choices include childhood dreams, culture, personality traits, previous experiences, gender, interest, role assumed in life, skills/abilities and social-economic status. It is possible to divide these factors affecting the vocational preference process into two as social and psychological. Social factors mostly include relationships with parents, family members and close environment, while psychological factors include individual perceptions, beliefs, attitudes, ideas and personal temperament (Ahmed et al., 2017).

In the studies on the occupational preference process, different occupational groups such as landscape architecture and ornamental plants (Ardahanloğlu et al., 2018), nursing (Halperin & Mashiach-Eizenberg, 2014), gastronomy and culinary arts (İçigen & Geçgin, 2021), dietetics (Lordly & Dubé, 2012), business administration (Marinas et al., 2016) and dentistry (Santos et al., 2013) were discussed. One of these occupational groups addressed within the scope of these studies is teaching. In studies dealing with the professional preferences of teachers and prospective teachers in different branches (Bergmark et al., 2018; Çermik et al., 2010; Fish & Stephens, 2010; Kılıç, 2022; Low et al., 2011; Neeraj et al., 2020; Thomson et al., 2012), it is seen that the reasons for choosing the teaching profession are grouped as intrinsic factors, extrinsic factors and altruistic factors. Intrinsic factors represent factors that involve more personal satisfaction such as passion for teaching and personal meaning of teaching (Bergmark et al., 2018; Ryan & Deci, 2000). Extrinsic factors include aspects inherent in the job such as social status, salary, and working conditions (Bergmark et al., 2018). Altruistic factors, on the other hand, are associated with increasing the welfare of society (Tomsik, 2016) and include aspirations such as shaping the future, sharing knowledge and ideas, contributing to the development of children, and reforming schools (Yong, 1995). As in other branches, special education teachers are frequently influenced by these factors when choosing their profession. Fish and Stephens (2010) found in their study that special education teachers choose this profession because of their desire to help individuals who need the most help. Neeraj et al. (2020), on the other hand, found that students mostly prefer special education teacher training program because they see it as a profession with a

high humanistic aspect, and secondly, they prefer it for reasons such as high employment opportunities and income expectations.

Factors affecting the vocational preference process affect the future professional life of individuals. Studies show that the reasons for choosing a profession are among the factors affecting job satisfaction, job satisfaction and work efficiency (Earl & Bright, 2007; Larkin et al., 2007; Salleh et al., 2020; Vila et al., 2007). Teachers' conscious choice of their profession will increase their level of professional adaptation, which will increase their professional satisfaction and success (Karatepe & Olugbade, 2017; Zhu et al., 2019). It is thought that having information about the reasons for choosing the profession in the teacher training process will make important contributions to the training of qualified teachers. There are no studies in the national literature examining the reasons why special education teachers or pre-service teachers choose this profession. In light of this, it is believed that the reasons for undergraduate special education teacher training program students' professional preferences, their future career goals, whether they choose their professions consciously, and whether their professions are suited to their personal characteristics, need to be investigated. In this regard, the study aims to determine why pre-service special education teachers choose this branch. The reasons behind their profession choice, their feelings about the department, their professional goals in the future, the sources of information on the department, as well as the suitability of the profession they prefer for their personalities, were also examined in order to gain a deeper understanding of them. The research questions are as follows:

1. What are the reasons for pre-service special education teachers to choose this profession?
2. What are the feelings of pre-service special education teachers about their departments?
3. What are the future professional goals of pre-service special education teachers?
4. What are the sources that pre-service special education teachers get information about the department before choosing their profession?
5. Who are the people who are influential in pre-service special education teachers' choice of their professions?
6. What are the opinions of pre-service special education teachers about the suitability of the profession they prefer for their personalities?
7. What are the recommendations of pre-service special education teachers to prospective university students about the department they prefer?

Method

Model

In this study, phenomenological design, one of the qualitative research models, was preferred. The main purpose of phenomenological research is to examine individual experiences of a phenomenon (Creswell & Poth, 2018). In such studies, data are obtained from individuals or groups who have experiences related to the phenomenon under investigation and can reflect their experiences (Büyükoztürk et al., 2018). This research was carried out with the approval of Kırıkkale University Social and Human Sciences Research Ethics Committee dated 24.12.2021 and numbered 64945.

Participant

The participants of the study consisted of 182 first-year students of special education teacher training undergraduate program in four different state universities established in the 80s and 90s in the Black Sea and Central Anatolia regions. The participants were selected using the criterion sampling method, one of the purposeful sampling methods. The inclusion criteria of the participants were determined as a) being placed in the special education teacher training undergraduate program with the central exam score made by the Measurement, Selection and Placement Center and b) studying in the first year of the relevant undergraduate program. In this context, students who met the criteria were included in the study. A total of 192 students filled out the data collection form and it was determined that three forms were filled out by the same student and these three forms were evaluated as one participant response because they contained the same answers. It was determined that eight students answered the questions in the form incompletely and were excluded from the analysis. When the demographic information about the students included in the study is analyzed, it is seen that 64.8% of the students are female ($f = 118$) and 35.2% are male ($f = 64$). Among the participants, 24.7% of the students ($f = 45$) were placed in the second undergraduate program. In addition, 5.5% ($f = 10$) of the participants had previously worked

in special education and 17.6% ($f = 32$) had previously participated in seminars, conferences and trainings related to special education. In addition, it was determined that 68.6% ($f = 125$) of the participants included in the study had individuals with special needs in their close environment or relatives.

Data Collection Tools and Data Collection

A literature review was used to prepare the questions for the online form used for data collection. To ensure face and content validity, five different experts with doctoral degrees were asked to review the questions. In addition to the two experts who approved the questions, one of them suggested removing two of the nine questions, and the other two suggested changing five. Two of the nine questions were removed based on the recommendations of the experts, while the remaining questions were edited and made ready for data collection. This final version of the form asks seven questions about the participants' reasons for choosing the profession and five questions about their descriptive characteristics (such as gender, previous special education employment). The following questions are asked about occupational preferences:

1. What are your reasons/reasons for choosing the special education teacher training program? Explain.
2. If you were to talk about your feelings towards this program, what would you say? Can you write it down?
3. What kind of research did you do about the department before choosing this department? What or who were your sources in this research?
4. What do you think about the suitability of special education teaching for your personality traits? What can you write to us about this?

In order to collect the data, firstly, faculties of education with special education undergraduate programs and actively enrolling students were determined. Department heads working in the special education departments of the determined faculties were contacted and the data collection form was sent to the student groups that met the inclusion criteria. The form was submitted online by the relevant special education department heads via platforms such as Whatsapp and course management system. The form was filled in voluntarily by the students of the relevant special education department. Students were asked to answer the form online in the environment and time of their own choosing. No additional grades or reward system was offered to the students for completing the form.

Analysis and Fidelity

The data obtained through data collection were first converted into excel format and then transferred to MAXQDA qualitative analysis program. The data were analyzed by content analysis through MAXQDA analysis program. Content analysis is defined as a systematic and repeatable technique in which some words of a text are summarized with smaller theme categories by coding based on certain rules (Büyüköztürk et al., 2018). As a result of the content analysis, a separate table was created for each question communicated to the participants. Themes and codes were obtained as a result of the analysis. During the analysis, participants were given code names (e.g. P2, P24). To determine the reliability of the analysis, Miles and Huberman's (1994) formula for the percentage of agreement ($\text{Reliability} = \frac{\text{Agreement}}{\text{Agreement} + \text{Disagreement}} \times 100$) was used. As a result of the calculations, it was determined that the percentage of agreement was 92.3%.

Findings

The themes and codes obtained as a result of the content analysis conducted to examine the reasons for the choices of pre-service special education teachers are presented in tables in the following section. In addition, the individual statements of the participants regarding the codes obtained were also included.

When the themes in Table 1 are examined, it is seen that the most preferred theme related to the reasons for students' choice of profession is "altruistic reasons (52.7%)", followed by "extrinsic reasons (37.9%)" and "intrinsic reasons (34.1%)". When the codes included in the themes are examined, it is seen that "being sensitive to individuals with special needs ($f = 85$)" is the most intensely coded item in the theme of altruistic reasons, "being easy to be appointed ($f = 64$)" in the theme of extrinsic reasons and "seeing the profession as suitable for one's personality ($f = 32$)" and "being interested in special education ($f = 30$)" in the theme of intrinsic reasons. When the themes in Table 1 are examined, it is seen that the most preferred theme related to the reasons for students' choice of profession is "altruistic reasons (52.7%)", followed by "extrinsic reasons (37.9%)" and "intrinsic reasons (34.1%)". When the codes included in the themes are examined, it is seen that "being sensitive to individuals with special needs ($f = 85$)" is the most intensely coded item in the theme of altruistic reasons, "being easy to be

appointed ($f = 64$)" in the theme of extrinsic reasons, and "seeing the profession as suitable for one's personality ($f = 32$)" and "being interested in special education ($f = 30$)" in the theme of intrinsic reasons.

Table 1

Themes and Codes Related to the Reasons for Preferring Special Education Teacher Education Program

Theme	Codes	<i>f</i>	%
Altruistic reasons	Being sensitive to individuals with special needs ($f = 85$)	96	52.7
	Having a relative with special needs ($f = 7$)		
	Improving the quality of special education ($f = 4$)		
Extrinsic reasons	It is easy to be appointed ($f = 64$)	69	37.9
	The placement score is sufficient for this department ($f = 2$)		
	Making a field change in teaching ($f = 1$)		
	Making an academic career ($f = 1$)		
Intrinsic reasons	Combining special education with a previous undergraduate field ($f = 1$)	62	34.1
	Seeing the profession as suitable for his/her personality ($f = 32$)		
	Being interested in special education ($f = 30$)		

Regarding the department preferences, K40 said "I chose this department because it is easy to be appointed.", K113 said "I think I can do this profession in the best way and I chose it because the job and financial opportunities are very good." and K76 said "I personally witnessed the developmental period of a girl with intellectual disability in our neighbourhood and this really affected me a lot and I decided to turn to this profession." Other students said the following:

"I chose special education teaching because I wanted to touch the lives of special children and have a big place in their pure and innocent hearts. I also wanted to be with families with special children and guide them. I thought a lot and decided that I could do it." (P123)

"I am in this department because I have a curiosity about special education and I like to research something about special education, and I wanted this department to be able to teach individuals with special needs and prepare them for life." (P106)

Table 2

Themes and Codes Related to Feelings Towards the Special Education Teacher Training Program

Theme	Codes	<i>f</i>	%
Positive emotions	Happiness ($f = 57$)	173	95.1
	Love for the department ($f = 31$)		
	Feeling that the profession requires patience ($f = 26$)		
	Spirituality ($f = 21$)		
	Request ($f = 13$)		
	Feeling proud of oneself ($f = 10$)		
	High motivation ($f = 6$)		
	Hopeful ($f = 6$)		
Negative emotions	Belonging ($f = 3$)	8	4.3
	Uneasy ($f = 5$)		
	Hopeless ($f = 2$)		
	Sad ($f = 1$)		

When the themes in Table 2 are examined, it is seen that the most preferred theme regarding the students' feelings towards the special education teacher training program is "positive feelings (95.1%)", followed by "negative feelings (4.3%)". When the codes included in the themes are examined, it is seen that "happiness ($f = 57$)", "love for the department ($f = 31$)", "feeling that the profession requires patience ($f = 26$)" and "spirituality ($f = 21$)" are the most intensely coded item in the theme of positive emotions, while "uneasy ($f = 5$)" and "hopeless ($f = 2$)" are the items in the theme of negative emotions.

Regarding their feelings towards the special education teaching department, K10 said "It is a department where I can improve myself and progress and touch people, and I am happy to be in the place I dreamed of.", K121 said "The department I am studying is a department that requires a lot of patience and I think I have this feature, I

am very happy and proud to be a student of the department.", K90 said "It is a department that touches the soul and human aspect of people." and K92 said "I sometimes feel uneasy because it is a sensitive department."

Table 3

Themes and Codes Related to Special Education Teacher Education Department Students' Goals for Their Professions

Theme	Codes	f	%
Personal goals	Making an academic career ($f = 61$)	182	100
	Being a successful and well-equipped special education teacher ($f = 32$)		
	Improving oneself in the field ($f = 29$)		
	Working in the field as a special education teacher ($f = 29$)		
	Being a special education teacher who makes a name for himself/herself in the profession ($f = 16$)		
	Opening a special education and rehabilitation center ($f = 15$)		
Social goals	Being a good and useful special education teacher ($f = 32$)	41	22.5
	Producing original projects in special education ($f = 4$)		
	Supporting families with children with special needs ($f = 3$)		
	Being the leader of associations, foundations, etc. related to special education ($f = 2$)		
Economic goals	Being employed in the state ($f = 29$)	29	15.9
No goal	No specific goal ($f = 7$)	7	3.8

Table 3 depicts that the most preferred theme regarding the students' goals for their professions is "personal goals (100%)", followed by "social goals (22.5%)" and "economic goals (15.9%)". Some students ($f = 7$) stated that they had no goals. Examining the codes included in the themes reveals that "to make an academic career ($f = 61$)", "to be a successful and well-equipped special education teacher ($f = 32$)", "to improve oneself in the field ($f = 29$)" and "to work in the field as a special education teacher ($f = 29$)" are the most intensely coded items in the theme of personal goals, while "to be a good and useful special education teacher ($f = 32$)" is prominent in the theme of social goals. In the theme of economic goals, the only coded item is "To be appointed ($f = 29$)".

Regarding their goals for their professions, K54 said, "First as a teacher and then as an academician to be beneficial to the environment and society." K179 said, "In the future, I think to reach more specially educated people by giving academic courses. I would like to raise public awareness and ensure that individuals with special needs meet more conscious people on the street." and K117 said, "My priority is to be appointed." Other students said the following:

"First of all, I want to graduate from university in the most equipped way possible. I want to learn and progress continuously in this field. If I have the opportunity, I want to get a master's degree and do research on these issues. I think my goal is just to learn and research." (P84)

"First of all, after I finish my department, I plan to participate in activities that will improve myself in special education teaching. I would like to work with special education programs not only in my own country but also in other countries." (P143)

When the themes in Table 4 are examined, it is seen that the most preferred theme related to the sources of information about the department before choosing the department is "people related to the field (63.7%)", followed by "printed and digital sources (62.1%)", "people in the immediate environment (17.5%)" and "conferences/seminars (1.1%)". It is noteworthy that some students ($f = 14$) did not obtain information about the department from any source before choosing the department. When the codes included in the themes were examined, it was determined that "special education teachers ($f = 65$)" and "special education teacher training undergraduate students ($f = 32$)" are the most intensely coded items in the theme of people related to the field, "web pages ($f = 93$)" in the theme of printed and digital resources, "high school teachers ($f = 11$)" in the theme of people in the immediate environment and "various conferences/seminars related to special education ($f = 2$)" in the theme of conferences/seminars.

Table 4*Themes and Codes Related to the Sources of Information about the Department Before Choosing the Department*

Theme	Codes	<i>f</i>	%
People associated with the field	Special education teachers (<i>f</i> = 65)	116	63.7
	Special education teacher training undergraduate students (<i>f</i> = 32)		
	Observation in special education schools/settings (<i>f</i> = 16)		
	Lecturers (<i>f</i> = 3)		
Hardcopy and digital resources	Web sites (<i>f</i> = 93)	113	62.1
	Books (<i>f</i> = 12)		
	TV programs (<i>f</i> = 5)		
	Movies about special education (<i>f</i> = 3)		
People in the immediate neighborhood	High school teachers (<i>f</i> = 11)	32	17.5
	Family members (<i>f</i> = 8)		
	Close friend (<i>f</i> = 7)		
	Relatives (<i>f</i> = 6)		
No research was conducted	I did not conduct any research on the department (<i>f</i> = 14)	14	7.6
Conference/seminar	Various conferences/seminars on special education (<i>f</i> = 2)	2	1.1

Regarding the sources of information about the department before choosing the department, K46 used the expressions "Rehabilitations and special education teachers", K91 used the expressions "I followed people who studied special education on Youtube channels. Apart from that, I met with many special education teachers.", K38 used the expressions "My friends who studied this department before." and K18 used the expressions "I only talked to my high school teachers about this subject."

Table 5 shows that the highest theme regarding the people who are effective in students' preference for the department is "family members (34.1%)", followed by the themes of "no guiding person (31.3%)", "teachers (23.6%)", and "close environment (21.4%)". Examining the codes included in the themes reveals that the most frequently coded items in the theme of family members are "sister (*f* = 24)" and "brother (*f* = 18)", in the theme of teachers, "high school class teacher (*f* = 18)" and "high school guidance counselor (*f* = 12)", and in the theme of people in the immediate environment, "relatives (*f* = 17)".

Regarding the student who were influential in their choice of the department, P52 said "My sister directed me to the department and she is also studying this department.", P16 said "My uncle, my father.", P24 said "My neighbour and some distant relatives." and P138 said "Guidance service."

Table 5*Themes and Codes Related to the Persons Influential in Department Preferences*

Theme	Codes	<i>f</i>	%
Family	Sister (<i>f</i> = 24)	62	34.1
	Brother (<i>f</i> = 18)		
	Father (<i>f</i> = 11)		
	Mother (<i>f</i> = 9)		
There is no referrer	-	57	31.3
Teachers	High school teacher (<i>f</i> = 18)	43	23.6
	Guidance counselor (<i>f</i> = 12)		
	A former teacher (<i>f</i> = 8)		
	A familiar teacher (<i>f</i> = 5)		
People in the immediate neighborhood	Relatives (<i>f</i> = 17)	39	21.4
	Neighbor (<i>f</i> = 11)		
	Family friendly (<i>f</i> = 6)		
	Close friend (<i>f</i> = 5)		

When Table 6 is examined, it is seen that the most preferred theme regarding the students' views on the suitability of the special education teaching profession for their personality traits is "suitable (93.9%)", followed by "not suitable (3.2%) and undecided (2.7%)". The most coded items are "conscientious/spiritual feelings (*f* = 124)" and "temperament/personality structure (*f* = 39)" in the appropriate theme. Some students expressed their opinions as undecided (*f* = 7).

Table 6

Themes and Codes Related to Opinions on the Suitability of the Special Education Teaching Profession for Personality Characteristics

Theme	Codes	f	%
Appropriate	Conscientious/spiritual feelings ($f = 124$)	171	93.9
	Character/personality structure ($f = 39$)		
	Child love ($f = 8$)		
Not appropriate	Impatience ($f = 6$)	6	3.2
Undecided	-	5	2.7

Regarding the suitability of the special education teaching profession for personality traits, K36 stated "It is suitable in terms of patience and compassion.", K55 stated "Being patient and loving children will be my advantage in this profession and I trust myself.", K85 stated "It fits my personality traits perfectly." and K68 stated "I cannot say that it fits perfectly, but I am at the very beginning of the road, I believe that I will be fully integrated with this profession at the end of the fourth year."

When Table 7 is examined, it is seen that among the coded items regarding the students' recommendations for prospective university students who may prefer the department, the most coded item is "to prefer this department if they have characteristics such as conscience, compassion, patience and helpfulness (34.6%)", followed by "to prefer this profession if they believe that the profession is suitable for their personality traits and they can do this profession (15.3%)", "not to choose this department without researching and thinking just for the anxiety of being appointed (14.8%)", "to prefer this department after thorough research (14.8%)", "to prefer this department knowing that it is a valuable and sensitive department (12.6%)", "to prefer this department knowing that it is a difficult profession (10.4%)", and "to prefer this department because it has a good assignment (7.1%)", and "not to make a suggestion yet (2%)".

Table 7

Codes Related to Recommendations for Prospective University Students Who May Prefer the Department

Codes	f	%
Preferring this department if they have qualities such as conscience, compassion, patience and helpfulness, they should	63	34.6
Preferring the profession if they believe that the profession is suitable for their personality traits and they can do this profession	28	15.3
Not choosing without researching and thinking only for the anxiety of being appointed	27	14.8
To be preferred after thorough research	27	14.8
To prefer knowing that it is a valuable and sensitive department	23	12.6
Preferring it with the awareness that it is a difficult profession	19	10.4
They prefer this department because it has a good assignment	13	7.1
Not making a recommendation yet	2	1.1

Regarding the recommendations for prospective university students who may prefer the department, P5 of the students said, "If they do not have a conscience, I wish them not to choose it.", P73 said, "If they love children and are patient, they can choose this department.", P23 said, "I would tell them to do very good research and choose it if it is suitable for their interests and abilities." and P55 said, "They should research the profession well before deciding and the first condition when choosing should be children, not appointment or salary." Another student made the following statements:

"Most of them think that they will definitely be appointed to the department. Even if this is true, individuals who cannot do their job patiently after graduation, who cannot break the general perception in our country, who cannot approach children with empathy and love should not choose this teaching profession. Confident people, on the other hand, are glad they chose this department. Children with special needs need us." (P105)

Discussion

A detailed analysis of the reasons for pre-service special education teachers' choice of profession was conducted in this study. For a better understanding of these reasons, topics like their feelings toward the department, their career goals, their sources of information about the department, their preferences for careers, and

their suggestions for prospective students who may prefer the department were examined as well. In response to the research questions, content analysis findings were discussed.

Upon analyzing the themes obtained regarding the reasons for students' career choices, it becomes apparent that "altruistic reasons" has the highest number of codes. Following this theme are "intrinsic reasons" and "extrinsic reasons". This study found similar results to many others investigating why people choose to become teachers (Bergmark et al., 2018; Davies et al., 2018; Fish & Stephens, 2010; Jungert et al., 2014; Kılıç, 2022; Klassen et al., 2011; Low et al., 2011; Neeraj et al., 2020; Thomson et al., 2012). It is thought that it is important for special education teachers to prefer their profession for altruistic reasons in order to continue their profession for many years. In their study on this issue, Chiong et al. (2017) found that altruistic reasons are an important source of motivation to continue in the teaching profession. In addition, it is stated that altruistic reasons affect teachers' professional commitment, the way they relate to their students and the way they teach them (Watt et al., 2013). According to the analysis of items coded intensively within the themes, the item "Being sensitive to individuals with special needs" is intensively coded in the altruistic reasons theme. As a result of their differences, individuals with special needs generally have a low level of social acceptance compared to their peers with typical development (Baydık & Bakkaloğlu, 2009; Nepi et al., 2015; Vuran, 2005). In order to increase the social acceptance of these individuals and to integrate them into society, the level of awareness and sensitivity regarding these individuals should be high (Profanter, 2009). It is therefore believed that this is a promising development for individuals with special needs. Furthermore, the preference of undergraduate students in special education teacher training programs for professions that are sensitive to individuals with special needs is considered essential to integrating them into society. According to the extrinsic reasons theme, the item that has been coded intensively is "easy to be appointed". It has also been found in many studies that teachers, regardless of their profession, are highly motivated to choose their profession based on economic considerations, such as income expectations (Dibapile, 2005; Liu & Onwuegbuzie, 2014; Park & Byun, 2015). A final analysis showed that the most frequently coded items within the intrinsic reasons theme were "seeing the profession as suitable for one's personality" and "having an interest in special education". Studies show that the choice of profession in line with personality and interests are extremely important factors for future professional success and job satisfaction (Guranda, 2014; Volodina et al., 2015; Zaidi & Iqbal, 2012). The fact that a significant number of students have chosen a profession that is suitable for their personalities and interests can be considered as an important step for their future professional success. In addition, studies show that interests are among the important factors in students' career choice (Guranda, 2014; Hanna & Rounds, 2020; Lanero et al., 2016; Nyamwange, 2016).

The theme with the highest number of codes among students' feelings towards their preferred departments is "positive emotions". It is clear from the coding intensities of the items in this theme that students are experiencing very positive emotions such as happiness, love for the department, feeling that the profession requires patience, and spirituality. According to Kelloway et al. (2010), an individual's love for his/her profession contributes positively to life satisfaction because it includes passion for the profession, loyalty to the employer and quality social relations with colleagues. Musa and Bichi (2015) state that pre-service teachers' positive attitudes towards their profession will contribute to their future professional competencies. Yıldırım and Öner (2016) emphasize that teachers should love their profession in order to be a successful teacher. It is considered extremely important for students' future professional success that the majority of them feel such positive feelings about the profession they desire. In the analysis results, "negative emotions" also emerged. A significant number of negative emotions items were coded as "anxious" and "hopeless". Despite the fact that some students have negative feelings about their preferred department, it is clear that the number of these students is quite small when the coded items are analyzed.

Analysis of the students' future professional goals reveals that "personal goals" is the most frequently coded theme, followed by "social goals," "economic goals," and "no goals.". Studies show that personal interests are one of the important factors in choosing a profession (Afzal-Humayon et al., 2018; Sultana & Mahmud, 2020). In examining the theme of personal goals, it is clear that the most strongly coded items are "to pursue a career in education", "to succeed as a special education teacher", "to improve in the field", and "to work in the field as a special education teacher". These most intensely coded items reveal that the majority of students ($f = 60$) are interested in pursuing an academic career. It is evident from analyzing the social goals theme items that the most dense item is "to be a good and useful teacher". Such professional goals can be considered promising for special education at the beginning of the educational process. A notable feature of the theme of economic goals is that only "to be appointed" is coded. Siddiky and Akter (2021) stated that economic expectations are among the important factors that affect both the professional selection process and the training process. Finally, the findings obtained as a result of the analysis show that a small number of students ($f = 7$) do not have a future goal for their profession.

A study of the sources from which students found out about the profession before choosing a department reveals that the most coded theme is "people related to the field", followed by "printed and digital resources", "people in the immediate environment", "lack of research", and "conferences/seminars". Among the items coded in the theme of people related to the field, "special education teachers" and "undergraduate students in special education teacher training programs" appear to be the most frequently coded items. Making an informed choice in the professional preference process requires information from people who have experience in the profession to be preferred. Students who opt to teach special education are consciously aware of their professional preferences. In order to succeed professionally in the future, it is highly important to make a conscious decision. A closer look at the items coded under the theme of printed and digital resources shows that web pages are most intensely coded. Studies show that in today's age, individuals refer to web pages in many subjects they research (Kuiper et al., 2005; Sethuraman et al., 2019; Wilson, 2010). A review of items coded in the theme of people in the immediate environment reveals that "family members" and "a familiar teacher" are most frequently coded items. Only a small percentage of students ($f = 14$) chose a profession without researching it. Lastly, conference/seminar had the fewest codes. It is believed that this result is due to the newness and development of the field of special education. There will be a greater number of community-wide awareness conferences/seminars as more experts and teachers are trained in the field.

The analysis of the themes resulting from the analysis of the people who influence students' career choices indicates that the most coded theme is "family members" followed by "the absence of any person", "teachers" and "people in the immediate environment". Numerous studies show that individuals are frequently influenced by their families when choosing their professions and make a career choice in line with the wishes of their families (Afzal Humayon et al., 2018; Hughes & Gibbons, 2018; Koçak et al., 2021; Kumar, 2016). "Not having any person" is another theme with the highest number of codes. There is a significant proportion of students ($f = 57$) who were not influenced by any person when choosing a career. There was a significant presence of "high school classroom teachers" and "high school guidance counselors" in the theme of teachers. The most frequently coded items in the theme of immediate environment were "relatives" and "neighbors". People's career choices are often influenced by their immediate environment, according to studies (İçigen & Geçgin, 2021; Siddiky & Akter, 2021). Rossier et al. (2017) stated that people's career path and employability depend on a combination of personal and environmental factors that occur within specific organizational, social, economic and political structures.

The most coded theme obtained from analyzing the students' views about the suitability of the profession for their personal characteristics is "appropriate". Based on the analysis, the other theme was deemed "unsuitable" and a small number of students ($f = 5$) were undecided. "Conscientious/spiritual feelings" and "temperament/personality structure" are the most frequently coded items in the appropriate theme, whereas "impatience" is the only item coded in the inappropriate theme. Guranda (2014) and Liu et al. (2012) found that personality structure is an important factor in choosing a profession.

Upon examining the recommendations of students regarding prospective university students who may prefer this department, it is observed that the items coded intensively are "to prefer this department if they have characteristics such as conscience, compassion, patience, and helpfulness", "to prefer this profession if they believe that the profession is suitable for their personality traits and that they can do this profession", "not to prefer it without thinking without researching just for the anxiety of being appointed" and "to be preferred after detailed research". As a result of these findings, we can conclude that students' advice to university candidates reflects their own professional preferences.

Overall, the results of the study indicate that special education teaching is most often preferred for altruistic reasons, and the preferences are mostly researched and consciously made. Students' future professional success is considered to be extremely important and promising in this situation.

Limitations and Recommendations

There are some limitations of this study that should be taken into consideration when evaluating its results. In this study, participants were recruited from four universities in the Black Sea and Central Anatolia regions. The results of this study may be more effectively generalized by conducting a similar study with special education department students in different regions of Türkiye in the future. The second reason is that this study is based on the opinions of first-year pre-service teachers. Similar views can be examined in future studies by pre-service teachers in their third or final year. As a final note, all data in this study were analyzed using content analysis, based on opinions only. Qualitative data can be combined with quantitative data in future studies, or only quantitative data can be collected and analyzed statistically to understand the factors that affect career choice. Furthermore, undergraduate students' reasons for vocational preference can be examined longitudinally in relation to their academic achievement and future career prospects.

References

- Afzal-Humayon, A., Raza, S., Aamir Khan, R., & Ansari, N. (2018). Effect of family influence, personal interest and economic considerations on career choice amongst undergraduate students in higher educational Institutions of Vehari, Pakistan. *International Journal of Organizational Leadership*, 7, 129-142. <https://ssrn.com/abstract=3336637>
- Ahmed, K. A., Sharif, N., & Ahmad, N. (2017). Factors influencing students' career choices: Empirical evidence from business students. *Journal of Southeast Asian Research*, 2017, 1-15. <http://dx.doi.org/10.5171/2017.718849>
- Akdemir, A. S. (2013). Türkiye'de öğretmen yetiştirme programlarının tarihçesi ve sorunları [A history of teacher training programmes and their problems in Turkey]. *Electronic Turkish Studies*, 8(12), 15-28. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.5706>
- Ardahanlıoğlu, Z. R. B., Karakuş, N., & Çınar, İ. (2018). Peyzaj ve süs bitkileri programında okuyan öğrencilerin tercih nedenlerine göre mesleğe bakışlarının incelenmesi [Examining the viewpoints of the students studying at landscape and ornamental plants department on their profession according to their reasons for preferences]. *OPUS International Journal of Society Researches*, 8(1), 318-329. <http://dx.doi.org/10.26466/opus.362608>
- Baydık, B., & Bakkaloğlu, H. (2009). Predictors of sociometric status for low socioeconomic status elementary mainstreamed students with and without special needs. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 9(2), 435-447. <https://eric.ed.gov/?id=EJ847760>
- Bergmark, U., Lundström, S., Manderstedt, L., & Palo, A. (2018). Why become a teacher? Student teachers' perceptions of the teaching profession and motives for career choice. *European Journal of Teacher Education*, 41(3), 266-281. <https://doi.org/10.1080/02619768.2018.1448784>
- Boe, E. E. (2006). Long-term trends in the national demand, supply, and shortage of special education teachers. *Journal of Special Education*, 40(3), 138-150. <https://doi.org/10.1177/00224669060400030201>
- Boyle, V., Shulruf, B., & Poole, P. (2014). Influence of gender and other factors on medical student specialty interest. *The New Zealand Medical Journal*, 127(1402), 78-87. <http://hdl.handle.net/2292/24834>
- Buyukgoze-Kavas, A., Duffy, R.D., & Douglass, R.P. (2015). Exploring links between career adaptability, work volition, and well-being among Turkish students. *Journal of Vocational Behavior*, 90, 122-131. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2015.08.006>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri [Scientific research methods]* (24th ed.). Pegem Akademi.
- Chiong, C., Menzies, L., & Parameshwaran, M. (2017). Why do long-serving teachers stay in the teaching profession? Analysing the motivations of teachers with 10 or more years' experience in England. *British Educational Research Journal*, 43(6), 1083-1110. <https://doi.org/10.1002/berj.3302>
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry & research design*. Sage.
- Çermik, H., Doğan, B., & Şahin, A. (2010). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebepleri [Prospective elementary classroom teachers' motives for selecting teaching profession]. *Pamukkale University Journal of Education*, 28(2), 201-212. <https://dergipark.org.tr/en/pub/pauefd/issue/11115/132919>
- Çitil, M. (2017). *Türkiye'de özel eğitim: Tarihsel, politik ve yasal gelişmeler [Special education in Turkey: historical, political, and legal developments]*. Vize Yayıncılık.
- Çitil, M., Karakoç, T., & Küçüközyiğit, M. S. (2018). Özel eğitim lisans dersinin öğretmen adaylarının bilgi düzeylerine ve engellilere yönelik tutumlarına etkisi [The effect of special education undergraduate course to the teacher candidates' knowledge level and attitudes towards the disability]. *Bolu Abant İzzet Baysal University Journal of Faculty of Education*, 18(2), 815-833. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2018.-431449>
- Davies, G., & Hughes, S. (2018). Why I chose to become a teacher and why I might choose not to become one: A survey of student teachers' perceptions of teaching as a career. *Teacher Education Advancement Network Journal*, 10(1), 10-19. <https://insight.cumbria.ac.uk/id/eprint/3870>

- Dibapile, W. T. S. (2005). An analysis of the reasons offered by post-graduate diploma in education students in Botswana for opting for a teaching career. *Journal of College Teaching & Learning*, 2(1), 75-86. https://trace.tennessee.edu/utk_educpubs/30/
- Earl, J. K., & Bright, J. E. (2007). The relationship between career decision status and important work outcomes. *Journal of Vocational Behavior*, 71(2), 233-246. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2007.05.003>
- Fish, W. W., & Stephens, T. L. (2010). Special education: A career of choice. *Remedial and Special Education*, 31(5), 400-407. <https://doi.org/10.1177/0741932509355961>
- Fizer, D. (2013). *Factors affecting career choices of college students enrolled in agriculture* [Unpublished master's thesis]. University of Tennessee.
- Guranda, M. (2014). The importance of adult's personality traits and professional interests in career decision making. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 136, 522-526. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.05.368>
- Hallahan, D. P., Kauffman, J. M., & Pullen, P. C. (2014). *Exceptional learners an introduction to special education* (12th ed.). Pearson.
- Halperin, O., & Mashiach-Eizenberg, M. (2014). Becoming a nurse-A study of career choice and professional adaptation among Israeli Jewish and Arab nursing students: A quantitative research study. *Nurse Education Today*, 34(10), 1330-1334. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2013.10.001>
- Hanna, A., & Rounds, J. (2020). How accurate are interest inventories? A quantitative review of career choice hit rates. *Psychological Bulletin*, 146(9), 765-796. <http://dx.doi.org/10.1037/bul0000269>
- Heward, W. L., Alber-Morgan, S. R., & Konrad, M. (2016). *Exceptional children: An introduction to special education* (11th ed.). Pearson.
- Hughes, A. N., & Gibbons, M. M. (2018). Understanding the career development of underprepared college students. *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*, 19(4), 452-469. <https://doi.org/10.1177/1521025116644262>
- İçigen, M., & Geçgin, E. (2021). Gastronomi ve mutfak sanatları bölümü öğrencilerinin meslek seçimlerinde etkili olan aile ve yakın çevre faktörlerinin incelenmesi [Analysis of family and close environmental factors affecting the professional choices of gastronomy and culinary arts department students]. *IBAD Journal of Social Sciences*, 9, 391-414. <https://doi.org/10.21733/ibad.839391>
- Jungert, T., Alm, F., & Thornberg, R. (2014). Motives for becoming a teacher and their relations to academic engagement and dropout among student teachers. *Journal of Education for Teaching: International Research and Pedagogy*, 40(2), 173-185. <https://doi.org/10.1080/02607476.2013.869971>
- Kabak, M., & Dağdeviren, M. (2014). A hybrid MCDM approach to assess the sustainability of students' preferences for university selection. *Technological and Economic Development of Economy*, 20(3), 391-418. <https://doi.org/10.3846/20294913.2014.883340>
- Karatepe, O. M., & Olugbade, O. A. (2017). The effects of work social support and career adaptability on career satisfaction and turnover intentions. *Journal of Management & Organization*, 23(3), 337-355. <https://doi.org/10.1017/jmo.2016.12>
- Karşlı, M. D., & Güven, S. (2011). Öğretmen yetiştirme politikaları. In S. A. Kilimci (Ed.), *Türkiye'de öğretmen yetiştirme [Teacher training in Turkey]* (pp. 53-83). Pegem Akademi.
- Kelloway, E. K., Inness, M., Barling, J., Francis, L., & Turner, N. (2010). Loving one's job: Construct development and implications for individual well-being. In P. L. Perrewé & D. C. Ganster (Eds.), *New developments in theoretical and conceptual approaches to job stress* (pp. 109-136). Emerald Group Publishing Limited. [https://doi.org/10.1108/S1479-3555\(2010\)0000008006](https://doi.org/10.1108/S1479-3555(2010)0000008006)
- Kılıç, M. Y. (2022). Reasons for choosing the teaching profession for teacher candidates, their expectations, and opinions about increasing the quality of the teaching program. *Pamukkale University Journal of Education*, 56, 35-65. <https://doi.org/10.9779.pauefd.1031456>
- Klassen, R. M., Al-Dhafri, S., Hannok, W., & Betts, S. M. (2011). Investigating pre-service teacher motivation across cultures using the Teachers' Ten Statements Test. *Teaching and Teacher Education*, 27(3), 579-588. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2010.10.012>

- Koçak, O., Ak, N., Erdem, S. S., Sinan, M., Younis, M. Z., & Erdoğan, A. (2021). The role of family influence and academic satisfaction on career decision-making self-efficacy and happiness. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(11), 5919. <https://doi.org/10.3390/ijerph18115919>
- Kuiper, E., Volman, M., & Terwel, J. (2005). The Web as an information resource in K–12 education: Strategies for supporting students in searching and processing information. *Review of Educational Research*, 75(3), 285-328. <https://doi.org/10.3102/00346543075003285>
- Kumar, S. (2016). Parental influence on career choice traditionalism among college students in selected cities in Ethiopia. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 3(3), 23-30. <https://dergipark.org.tr/en/pub/pes/issue/57185/807448>
- Lanero, A., Vázquez, J. L., & Aza, C. L. (2016). Social cognitive determinants of entrepreneurial career choice in university students. *International Small Business Journal*, 34(8), 1053-1075. <https://doi.org/10.1177/0266242615612882>
- Larkin, J. E., LaPort, K. A., & Pines, H. A. (2007). Job choice and career relevance for today's college students. *Journal of Employment Counseling*, 44(2), 86-94. <https://doi.org/10.1002/j.2161-1920.2007.tb00027.x>
- Liu, S., & Onwuegbuzie, A. J. (2014). Teachers' motivation for entering the teaching profession and their job satisfaction: A cross-cultural comparison of China and other countries. *Learning Environments Research*, 17, 75-94. <https://doi.org/10.1007/s10984-013-9155-5>
- Liu, Y., Englar-Carlson, M., & Minichiello, V. (2012). Midlife career transitions of men who are scientists and engineers: A narrative study. *The Career Development Quarterly*, 60(3), 273-288. <https://doi.org/10.1002/j.2161-0045.2012.00023.x>
- Lordly, D., & Dubé, N. (2012). The who, what, when, and how: of choosing a dietetics career. *Canadian Journal of Dietetic Practice and Research*, 73(4), 169-175. <https://doi.org/10.3148/73.4.2012.169>
- Low, E. L., Lim, S. K., Ch'ng, A., & Goh, K. C. (2011). Pre-service teachers' reasons for choosing teaching as a career in Singapore. *Asia Pacific Journal of Education*, 31(2), 195-210. <https://doi.org/10.1080/02188791.2011.567441>
- Marinas, L. E., Igrat, R. S., Marinas, C. V., & Prioteasa, E. (2016). Factors influencing career choice: The Romanian business and administration students' experience. *European Journal of Sustainable Development*, 5(3), 267-267. <https://doi.org/10.14207/ejsd.2016.v5n3p267>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Millî Eğitim Bakanlığı [Ministry of National Education]. (2020). *Millî eğitim istatistikleri örgün eğitim 2019-2020* [National education statistics formal education 2019/'20]. https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=396
- Millî Eğitim Bakanlığı [Ministry of National Education]. (2021a). *Millî eğitim istatistikleri örgün eğitim 2020-2021* [National education statistics formal education 2020/'21]. https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=424
- Millî Eğitim Bakanlığı [Ministry of National Education]. (2021b). *2021 Mart sözleşmeli öğretmenlik ataması alan bazlı taban puan ve atama sayısı* [2021 March contracted teacher appointment field based base score and number of assignments]. http://atama.meb.gov.tr/sonuclar/arsiv/sayisal_veriler/2021/2021_mart_s_atama_alan_bazinda_taban_puanlar.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı [Ministry of National Education]. (2021c). *2021 Eylül sözleşmeli öğretmenlik ataması alan bazlı taban puan ve atama sayısı* [2021 September contracted teacher appointment field based base score and number of assignments]. https://personel.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/31161804_2021_eylul_s_atama_alan_bazinda_taban_puanlar.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı [Ministry of National Education]. (2022a). *Millî eğitim istatistikleri örgün eğitim 2021-2022* [National education statistics formal education 2021-2022]. https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=460

- Millî Eğitim Bakanlığı [Ministry of National Education]. (2022b). 2022 Temmuz sözleşmeli öğretmenlik ataması alan bazlı taban puan ve atama sayısı [2022 July contracted teacher assignment field-based base score and number of assignments]. https://personel.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_09/07221306_2022_temmuz_s_atama_alan_bazinda_taban_puanlar.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı [Ministry of National Education]. (2023). *Atama yapılacak alanlar ile başvuruya esas olacak taban puan ve kontenjan listesi [Fields to be appointed and the base score and quota list for the application]*. https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_03/24094839_Kontenjan_2023_Mart_23_032023.pdf
- Misran, N., Aziz, N. A., Arsad, N., Hussain, H., Zaki, W. M., & Sahuri, S. N. (2012). Influencing factors for matriculation students in selecting university and program of study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 60, 567-574. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.09.424>
- Mohd-Rasdi, R., & Ahrari, S. (2020). The applicability of social cognitive career theory in predicting life satisfaction of university students: A meta-analytic path analysis. *Plos One*, 15(8), 1-22. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0237838>
- Musa, A., & Bichi, A. A. (2015). Assessment of prospective teachers attitudes towards teaching profession: The case of Northwest University, Kano-Nigeria. *IOSR Journal of Research and Method in Education*, 5(3), 17-24. <https://doi.org/10.9790/7388-05311724>
- Neeraj, N., & Ahmad, W. (2020). Factors influencing choice of career in special education: A descriptive analysis. *International Journal of Indian Psychology*, 8(3), 1363-1368. <https://doi.org/10.25215/0803.141>
- Nepi, L. D., Fioravanti, J., Nannini, P., & Peru, A. (2015). Social acceptance and the choosing of favourite classmates: a comparison between students with special educational needs and typically developing students in a context of full inclusion. *British Journal of Special Education*, 42(3), 319-337. <https://doi.org/10.1111/1467-8578.12096>
- Nyamwange, J. (2016). Influence of student's interest on career choice among first year university students in public and private universities in Kisii County, Kenya. *Journal of Education and Practice*, 7(4), 96-102. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1092415>
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği [Special Education Services Regulation]. (2018). T.C. Resmi Gazete, (30471), 7 Temmuz 2018, 22-77.
- Özyürek, M. (2008). Nitelikli öğretmen yetiştirmede sorunlar ve çözümler: Özel eğitim örneği [Problems and solutions in qualified teacher training: Special education example]. *The Journal of Turkish Educational Sciences*, 6(2), 189-226.
- Park, H., & Byun, S. Y. (2015). Why some countries attract more high-ability young students to teaching: Cross-national comparisons of students' expectation of becoming a teacher. *Comparative Education Review*, 59(3), 523-549. <https://www.jstor.org/stable/10.1086/681930>
- Peterson, P. W., & Showalter, S. (2010). Meeting the need for special education teachers for culturally linguistically diverse students with disabilities. *Journal of College Teaching & Learning*, 7, 7-10. <https://doi.org/10.19030/tlc.v7i10.151>
- Profanter, A. (2009). Facing the challenges of children and youth with special abilities and needs on the fringes of Omani society. *Children and Youth Services Review*, 31(1), 8-15. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2008.05.003>
- Rossier, J., Ginevra, M. C., Bollmann, G., & Nota, L. (2017). The importance of career adaptability, career resilience, and employability in designing a successful life. In K. Maree (Ed.), *Psychology of career adaptability, employability and resilience* (pp. 65-82). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-66954-0_5
- Salleh, A. M. M., Omar, K., Aburumman, O. J., Mat, N. H. N., & Almhairat, M. A. (2020). The impact of career planning and career satisfaction on employee's turnover intention. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 8(1), 218-232. [http://doi.org/10.9770/jesi.2020.8.1\(14\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2020.8.1(14))
- Santos, B. F. D., Nicolau, B., Muller, K., Bedos, C., & Zuanon, A. C. C. (2013). Brazilian dental students' intentions and motivations towards their professional career. *Journal of Dental Education*, 77(3), 337-344. <https://doi.org/10.1002/j.0022-0337.2013.77.3.tb05475.x>

- Sethuraman, J., Alzubi, J. A., Manikandan, R., Gheisari, M., & Kumar, A. (2019). Eccentric methodology with optimization to unearth hidden facts of search engine result pages. *Recent Patents on Computer Science*, 12(2), 110-119. <https://doi.org/10.2174/2213275911666181115093050>
- Siddiky, M. R., & Akter, S. (2021). The students' career choice and job preparedness strategies: A social environmental perspective. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 10(2), 421-431. <https://doi.org/10.11591/ijere.v10i2.21086>
- Sultana, T., & Mahmud, M. K. (2020). Exploring the influential stimulators of career choice: An empirical assessment by exploratory factor analysis. *Asian Journal of Empirical Research*, 10(5), 137-149. <https://doi.org/10.18488/journal.1007/2020.10.5/1007.5.137.149>
- Şimşek, S. (2020). Eğitim ile ilgili temel kavramlar. In N. Saylan (Ed.), *Eğitim bilimine giriş [Introduction to educational science]* (pp. 1-18). Anı Yayıncılık.
- Thomson, M. M., Turner, J. E., & Nietfeld, J. L. (2012). A typological approach to investigate the teaching career decision: Motivations and beliefs about teaching of prospective teacher candidates. *Teaching and Teacher Education*, 28(3), 324-335. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2011.10.007>
- Turnbull, A., Turnbull, R., Wehmeyer, M. L., & Shorgen, K. A. (2013). *Exceptional lives special education in today's schools* (7th ed.). Pearson.
- Türkiye İstatistik Kurumu [Turkish Statistical Institute]. (2022). *Yükseköğretim istihdam göstergeleri [Higher education employment indicators]*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yuksekogretim-Istihdam-Gostergeleri-2022-49600&dil=1>
- Vila, L. E., Garcia-Aracil, A., & Mora, J. G. (2007). The distribution of job satisfaction among young european graduates: Does the choice of study field matter? *The Journal of Higher Education*, 78(1), 97-118. <https://doi.org/10.1080/00221546.2007.11778965>
- Volodina, A., Nagy, G., & Köller, O. (2015). Success in the first phase of the vocational career: The role of cognitive and scholastic abilities, personality factors, and vocational interests. *Journal of Vocational Behavior*, 91, 11-22. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2015.08.009>
- Vuran, S. (2005). The sociometric status of students with disabilities in elementary level integration classes in Turkey. *Eurasian Journal of Educational Research*, 18, 217-235. <https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/handle/11421/11220>
- Watt, H. M., Richardson, P. W., & Devos, C. (2013). (How) does gender matter in the choice of a STEM teaching career and later teaching behaviours? *International Journal of Gender, Science and Technology*, 5(3), 187-206.
- Wilson, T. D. (2010). Fifty years of information behavior research. *Bulletin of the American Society for Information Science and Technology*, 36(3), 27-34. <https://doi.org/10.1002/bult.2010.1720360308>
- Yıldırım, N., & Öner, S. (2016). A qualitative analysis on efficient/successful class teachers. *Ahi Evran University Journal of Kirsehir Education Faculty*, 17(3), 135-155.
- Yusran, N. A., Puad, M. H. M., & Omar, M. K. (2021). Role of career exploration in influencing career choice among pre-university student. *Pertanika Journal of Social Sciences & Humanities*, 29, 77-99. <https://doi.org/10.47836/pjssh.29.S1.05>
- Yükseköğretim Kurulu [Council of Higher Education]. (2023). *Yükseköğretim Kurulu lisans atlası [Council of Higher Education undergraduate atlas]*. <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-anasayfa.php>
- Zaidi, F. B., & Iqbal, S. (2012). Impact of career selection on job satisfaction in the service industry of Pakistan. *African Journal of Business Management*, 6(9), 3384-3401. <https://doi.org/10.5897/AJBM11.1708>
- Zhu, F., Cai, Z., Buchtel, E. E., & Guan, Y. (2019). Career construction in social exchange: A dual-path model linking career adaptability to turnover intention. *Journal of Vocational Behavior*, 112, 282-293. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2019.04.003>